

Załącznik nr 2 do uchwały nr

Rady Gminy Gaszowice z dnia2022 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GASZOWICE

(tekst jednolity)

Listopad 2021 r.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE.....	5
II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU.....	7
II.1. Położenie w regionie, charakterystyka ogólna.....	7
II.2. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenu.....	7
III. ANALIZY ZWIĄZANE Z BILANSEM TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ.....	8
IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.....	13
V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA.....	14
V.1. Rzeźba terenu i walory krajobrazu.....	14
V.2. Lasy, leśna przestrzeń produkcyjna.....	16
V.3. Gleby, rolnicza przestrzeń produkcyjna.....	17
V.4. Zasoby wodne.....	20
V.4.1 Zasoby hydrogeologiczne.....	20
V.4.2 Zasoby hydrograficzne.....	22
V.5. Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczania.....	23
V.5.1 Gleby.....	23
V.5.2 Wody.....	24
V.5.3 Powietrze.....	25
VI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW.....	27
VI.1. Strefy ochrony konserwatorskiej.....	28
VI.2. Obiekty i założenia na obszarze gminy wpisane do rejestru zabytków.....	29
VI.3. Stanowiska archeologiczne.....	33
VII. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.....	33
VIII. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	34
IX. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	35
IX.1. Potrzeby gminy.....	35
IX.2. Potrzeby mieszkańców.....	35
IX.3. Możliwości rozwoju gminy.....	35
X. WYSTĘPOWANIE TERENÓW I OBIEKTÓW CHRONIONYCH ORAZ OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	36
X.1. Ochrona zasobów przyrodniczych.....	36
X.2. Proponowane formy ochrony przyrody.....	37
X.3. Zagrożenia geologiczne.....	38
XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I TERENÓW GÓRNICZYCH.....	38
XI.1. Złóża kopalin.....	38

XI.2. Tereny górnicze.....	39
XII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.....	40
XII.1. Zaopatrzenie w wodę.....	40
XII.2. Odprowadzanie ścieków.....	40
XII.3. Zaopatrzenie w gaz i ciepło.....	40
XII.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	40
XII.5. Komunikacja drogowa i kolejowa.....	41
XIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....	41
<hr/>	
XIV. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.....	43
XV. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY.....	44
XV.1. Obszary mieszkaniowo – usługowe MU.....	45
XV.2. Obszary zabudowy jednorodzinnej z usługami – MN.....	45
XV.3. Obszary usług – U.....	46
XV.4. Obszary sportu i rekreacji – US.....	47
XV.5. Obszary działalności produkcyjnej, składowej, magazynowej i usługowej – P.....	47
XV.6. Obszary użytków rolnych – R.....	48
XV.7. Obszary użytków rolnych z możliwością zalesienia – RL.....	49
XV.8. Obszary ośrodków produkcji rolniczej – RPO.....	49
XV.9. Obszary cmentarzy – ZC.....	50
XV.10. Obszary dolin cieków, zieleni łąkowej, zadrzewień i zakrzewień – Zł.....	50
XV.11. Obszary lasów – ZL.....	50
XV.12. Obszary zieleni izolacyjnej – ZPI.....	51
XV.13. Obszary wód powierzchniowych – W.....	51
XV.14. Obszary zabudowy zagrodowej – RM(z1).....	52
XVI. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	52
XVI.1. Ochrona przyrody i krajobrazu.....	52
XVI.2. Ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych.....	52
XVI.3. Ochrona powietrza.....	53
XVI.4. Ochrona przed hałasem, wibracjami i promieniowaniem niejonizującym.....	53
XVI.5. Złóża kopalin i warunki ich eksploatacji.....	54
XVI.6. Prawne formy ochrony wartości przyrodniczych.....	54
XVII. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	

I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	55
XVIII. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.....	58
XVIII.1. Komunikacja drogowa.....	58
XVIII.2. Komunikacja kolejowa.....	58
XVIII.3. Komunikacja piesza i rowerowa.....	59
XIX. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	59
XX. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	60
XXI. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.....	60
XXII. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁÓW NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE LOKALIZACJA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M ² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ.....	61
XXIII. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.....	61
XXIV. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	62
XXIV.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.....	62
XXIV.2. Leśna przestrzeń produkcyjna.....	62
XXV. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.	62
XXVI. OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.....	62
XXVII. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.....	63
XXVIII. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.....	63
XXIX. TERENY ZAMKNIĘTE.....	63
XXX. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ – SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM.....	63

UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

I. WPROWADZENIE

Zgodnie z uchwałą intencyjną (uchwała nr BR.0007.28.197.2021 Rady Gminy Gaszowice z dnia 25 lutego 2021 r.) opracowana zmiana studium dotyczy części obszaru sołectwa Piece obejmującego tereny rolne i zieleni łąkowej (dotychczasowe przeznaczenie). Dokonywana zmiana związana jest z projektowanym nowym zagospodarowaniem tego terenu, tj. realizacją zabudowy zagrodowej na działce siedliskowej. Dla zachowania czytelności dokumentu dla obszaru objętego zmianą została wydzielona nowa jednostka funkcjonalna, dla której zostały ustalone warunki i zasady zagospodarowania terenu. Poza zmianą w ww. obszarze dokument studium został również dostosowany do przepisów obowiązującego prawa, tj. wymagań (analizy i bilanse) określonych w art. 10 pkt 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz.U z 2021 r. poz. 741 ze zm.). Pozostałe zmiany wprowadzone do dokumentu dotyczyły aktualizacji obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, udokumentowanych złóż kopalin, obszarów i terenów górniczych oraz obszarów objętych ochroną konserwatorską (stanowiska archeologiczne), zgodnie z przepisami odrębnymi. Wprowadzone w dokumencie zmiany (w stosunku do obowiązującego obecnie dokumentu) zostały wyróżnione kolorem pomarańczowym.

Niniejsze opracowanie stanowi II edycję Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Gaszowice. Druga edycja studium obejmuje w swoim zakresie przede wszystkim aktualizację zagadnień zawartych w części tekstowej i graficznej (w tym aktualizację proponowanych kierunków rozwoju gminy) i dostosowanie układu tekstu studium do wymagań ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (PZP). Opracowanie niniejsze stanowi więc aktualizację i rozwinięcie kierunków i celów rozwoju nakreślonych w obowiązującym dotychczas dokumencie.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gaszowice zostało opracowane na podstawie następujących aktów prawnych:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 roku *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (tekst jednolity Dz. U. z 2012 poz. 647 z późniejszymi zmianami),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku *w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* (Dz. U. 2004 nr 118 poz. 1233).

Podstawę formalną opracowania stanowią:

- uchwała nr OG-BR.0007.4.16.2013 Rady Gminy Gaszowice z dnia 27 marca 2013 r. *w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gaszowice*,
- umowa zawarta w dniu 25.06.2012 r. pomiędzy Gminą Gaszowice a Pracownią Projektową pro –

FORMA s. c. z siedzibą w 44 – 200 Rybnik, ul. Kościuszki 22.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, a także lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu zasad określonych w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego pełni zatem trzy podstawowe funkcje:

- stanowi dokument określający politykę przestrzenną gminy oraz ogólne warunki i kierunki jej przyszłego przestrzennego rozwoju,
- wpływa na zasady kształtowania przestrzeni określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego koordynując ich ustalenia,
- stanowi jeden z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

Studium, określając ogólne zasady i kierunki rozwoju przestrzennego gminy stanowi kompromis pomiędzy polityką rozwoju prowadzoną przez władze gminy, oczekiwaniami mieszkańców oraz obiektywnymi potrzebami i wymaganiami funkcjonalnymi danej jednostki osadniczej. Sporządzenie niniejszego studium polega na odczytaniu obecnej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, a następnie skorygowaniu kierunków zmian tej struktury założonych w obecnie obowiązującym dokumencie.

W toku prac nad stworzeniem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gaszowice korzystano z następujących opracowań:

- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+,
- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”,
- Strategii Rozwoju Gminy Gaszowice,
- Strategii Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Rybnickiego do roku 2015,
- tekstu i rysunków Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Gaszowice z 2006 roku,
- obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- opracowania ekofizjograficznego.

Integralną część studium stanowią następujące rysunki:

- rysunek nr 1: Uwarunkowania rozwoju gminy – istniejące zagospodarowanie i użytkowanie terenu; skala 1:10000,
- rysunek nr 2: Uwarunkowania rozwoju gminy – stan środowiska przyrodniczego; skala 1:10000,
- rysunek nr 3: Uwarunkowania rozwoju gminy – elementy kulturowe; skala 1:10000,
- rysunek nr 4: Kierunki zagospodarowania przestrzennego – ustalenia studium; skala 1:5000.

Integralny element opracowania stanowi również prognoza oddziaływania na środowisko, wykonana zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2008 nr 199, poz. 1227).

Oddzielną część opracowania stanowi dokumentacja prac planistycznych prowadzonych w trakcie prac nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obejmująca czynności formalno-prawne i merytoryczne związane z jego opracowaniem.

II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU

II.1. Położenie w regionie, charakterystyka ogólna

Gmina Gaszowice leży w powiecie rybnickim, w południowo-zachodniej części województwa śląskiego. W latach 1975 – 1998 należała do województwa katowickiego. Gmina posiada powierzchnię około 19,8 km², którą zamieszkiwało około 9.174 mieszkańców. Gminę tworzy 5 sołectw:

- Czernica,
- Gaszowice,
- Łuków Śląski,
- Piece,
- Szczerbice.

Obszar gminy Gaszowice charakteryzuje dosyć znaczne rozproszenie zabudowy po całym jej obszarze, związane z obudowywaniem istniejących dróg lokalnych łączących poszczególne sołectwa, jak również gminę z gminami (miastami) sąsiednimi. Najbardziej zwartą zabudową cechują się sołectwa Szczerbice i Gaszowice (w którym wykształcił się lokalny ośrodek usługowo-administracyjny). Z racji położenia gminy w niedalekiej odległości od dużych miast, jak również dobrej dostępności komunikacyjnej, obszar gminy podlega procesom semiurbanizacyjnym, stanowiąc miejsce osiedlania się mieszkańców pobliskich miast, w tym, w szczególności mieszkańców Rybnika.

II.2. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenu

Obecnie zadania z zakresu gospodarki przestrzennej realizowane są w oparciu o następujące dokumenty planistyczne:

- a) studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy z roku 2006,
- b) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:
 - Czernica (uchwała RGG nr XIX/118/2004 z dnia 27.02.2004r.),
 - Czernica – (uchwała RGG nr XXI/130/2004 z dnia 23.04.2004 r.),

- Czernica – symbol A (uchwała RGG nr XXXV/236/05 z dnia 15.03.2005 r.),
- Łuków Śląski – symbol B (uchwała RGG nr XXXV/237/2005 z dnia 15.03.2005 r.),
- Piece – symbol C (uchwała RGG nr XXXV/238/2005 z dnia 15.03.2005 r.),
- Gaszowice - symbol D (uchwała RGG nr XXXV/239/2005 z dnia 15.03.2005 r.),
- Gaszowice - symbol E (uchwała RGG nr XXXV/240/2005 z dnia 15.03.2005 r.),
- Gaszowice - symbol F (uchwała RGG nr XXXV/241/2005 z dnia 15.03.2005 r.),
- Gaszowice - symbol G - działki nr 1452/69, 1670/69, 1671/69, 1669/69 (uchwała RGG nr XXXV/242/2005 z dnia 15.03.2005 r.),
- Gaszowice - symbol H (uchwała RGG nr XXXV/243/2005 z dnia 15.03.2005 r.),
- Szczerbice - symbol I (uchwała RGG nr XXXV/244/2005 z dnia 15.03.2005 r.),
- Szczerbice - symbol K (uchwała RGG nr XXXV/245/2005 z dnia 15.03.2005 r.),
- Szczerbice - symbol J (uchwała RGG nr XX/106/2008 z dnia 29.03.2007 r.),

Zgodnie ze sporządzoną planszą uwarunkowań rozwoju – *istniejące zagospodarowanie i użytkowanie terenu*, na jej obszarze występują następujące zgeneralizowane formy przeznaczenia terenów:

- obszary zabudowane i zagospodarowane (bez dróg i kolei) zajmujące powierzchnię około 353 ha,
- tereny leśne i zadrzewione zajmujące powierzchnię około 81,5 ha,
- tereny niezabudowane z przewagą terenów otwartych i rolnych zajmujące powierzchnię około 690 ha,
- tereny dolin rzek i potoków zajmujące powierzchnię około 500 ha,
- tereny cmentarzy zajmujące powierzchnię około 2,8 ha.

III. ANALIZY ZWIĄZANE Z BILANSEM TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Dane statystyczne i prognozy demograficzne wykorzystane przy określaniu maksymalnego zapotrzebowania na zabudowę pozyskano z dostępnych (na dzień 31.12.2020 r.) publikacji Głównego Urzędu Statystycznego. Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę określono na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych warunkujących skalę i zakres rozwoju zabudowy o określonej funkcji. Pod uwagę wzięte zostały prognozy demograficzne, jakość, ilość i wykorzystanie zasobów zabudowy o określonej funkcji, jak również funkcje i rolę gminy w strukturze osadniczej.

ZABUDOWA MIESZKANIOWA

Na potrzeby bilansu przyjęto założenie, iż jakość życia mieszkańców, w zakresie warunków mieszkaniowych, będzie dążyć do osiągnięcia standardów europejskich (uśrednionych), tj. średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wyniesie 40 m², a liczba mieszkań na 1000 mieszkańców wyniesie 500. Zapotrzebowanie na nową zabudowę będzie wynikało również z ubytków w istniejącej

substancji (degradacja techniczna, inwestycje-wyburzenia, zmiana funkcji), które będą częściowo niwelowane przez rozbudowę i zmianę funkcji istniejącej zabudowy.

Tabela nr 1. Deficyt mieszkań w stosunku do średniej europejskiej dla różnych jednostek terytorialnych w 2020 r.

Gmina	Wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców	Rzeczywista liczba mieszkań	Deficyt liczby mieszkań ws. do przyjętej średniej europejskiej
Gaszowice	321,6	3170	4928 (35,7%)
Jejkowice	259,5	1086	1006 (48,1%)
Lyski	328,8	3181	1657 (34,2%)

Deficyt mieszkań, określony na podstawie liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w stosunku do przyjętej średniej europejskiej, wynosi obecnie około 35%. Należy przy tym zauważyć, iż konieczna do zrealizowania liczba mieszkań będzie maleć, wraz z postępującym spadkiem liczby ludności (zgodnie z prognozami demograficznymi). Jednak z uwagi na to, iż średnia powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę wynosi obecnie 31,9 m², należy założyć, iż zapotrzebowanie na nową powierzchnię mieszkaniową będzie rosło, do osiągnięcia średniego wskaźnika na poziomie 40 m² na 1 osobę.

Długoterminowe prognozy demograficzne przewidują, iż liczba ludności powiatu rybnickiego będzie systematycznie spadać (finalnie, o około 2% w roku 2050). W związku z niepewnością procesów rozwojowych i demograficznych w długim okresie czasu, do analiz związanych z zapotrzebowaniem na nową zabudowę mieszkaniową przyjęto, że liczba mieszkańców gminy nieznacznie spadnie (o około 1%) i wyniesie w 2050 roku 9.757 osób. W związku z tym, w perspektywie 30-letniej, konieczna do zrealizowania nowa powierzchnia użytkowa mieszkań (dla osiągnięcia założonej średniej europejskiej wynoszącej 40 m² na 1 mieszkańca) kształtuje się na poziomie 76,4 tys. m².

Tabela nr 2. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w roku 2050.

	rok		Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań do 2050 r. [m ²]
	2020	2050	
Liczba ludności	9840	9757	
Powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę [m ²]	31,9	40,0	
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	313914	390280	76366

Na potrzeby niniejszej analizy zapotrzebowanie to zostało zwiększone o 30% (z uwagi na niepewność procesów rozwojowych w perspektywie 30 lat), w związku z czym, prognozowane, maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań wyniesie 99,3 tys. m².

ZABUDOWA USŁUGOWA

Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę usługową określono na podstawie danych dotyczących jej rozwoju w latach 2010 – 2020 oraz oszacowano prawdopodobne zapotrzebowanie na tego

typu zabudowę w najbliższych 30 latach. Pod uwagę wzięto również stopień wypełnienia istniejących terenów usługowych, jak również istniejący potencjał lokalizacyjny oraz możliwość lokalizowania nowych działalności usługowych (rozwój bazy ekonomicznej gminy – miejsca pracy, dochody z podatków).

Powierzchnia użytkowa zabudowy usługowej oddanej do użytkowania w przeciągu ostatnich 10 lat wyniosła 4,9 tys. m². Można założyć, iż trend ten utrzyma się w najbliższych 30 latach. Zapotrzebowanie na nowe powierzchnie handlowe w gminie powinno się ustabilizować lub nawet zmniejszyć (z uwagi na ich znaczny rozwój w analizowanych latach), natomiast zwiększyć powinno się zapotrzebowanie na powierzchnie usługowe związane z innymi typami usług (medyczne, biurowe, turystyczne/hotelowe, gastronomiczne). W związku z tym przyjęto, iż maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową w najbliższych 30 latach wyniesie 14,7 tys. m². Mając na uwadze niepewność procesów rozwojowych w najbliższych 30 latach zwiększono zapotrzebowania na nowe powierzchnie usługowe o 30%. Do dalszych analiz przyjęto maksymalne zapotrzebowanie na nowe powierzchnie w zabudowie usługowej na poziomie 19,1 tys. m².

ZABUDOWA PRZEMYSŁOWA

Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę usługową określono na podstawie danych dotyczących jej rozwoju w latach 2010 – 2020 oraz oszacowano prawdopodobne zapotrzebowanie na tego typu zabudowę w najbliższych 30 latach. Pod uwagę wzięto również stopień wypełnienia istniejących terenów przemysłowych, konieczność zabezpieczenia możliwości rozwoju istniejącym przedsiębiorstwom działającym w branży przemysłowej, jak również możliwość lokalizowania nowych (rozwój bazy ekonomicznej miasta – miejsca pracy, dochody z podatków).

Powierzchnia użytkowa zabudowy przemysłowej oddanej do użytkowania w przeciągu ostatnich 10 lat wyniosła 5,8 tys. m². Mając na uwadze niepewność procesów rozwojowych w najbliższych 30 latach, jak również planowane na obszarze gminy inwestycje z zakresu infrastruktury komunikacyjnej zwiększono zapotrzebowania na nowe powierzchnie przemysłowe o 30%. Zakładając zachowanie tego trendu przyjęto, iż maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę przemysłową w najbliższych 30 latach wyniesie 22,6 tys. m².

CHŁONNOŚĆ ISTNIEJĄCYCH OBSZARÓW PRZEZNACZONYCH DO ZABUDOWY

Chłonność terenów o różnych funkcjach, dotychczas niezagospodarowanych, a przeznaczonych (możliwych) do zabudowy określono na podstawie możliwości realizacji nowej zabudowy w granicach jednostek osadniczych, a także na podstawie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego definiują różne przeznaczenia terenów (różne typy zabudowy, w tym np. mieszane: mieszkaniowo-usługowe) dla różnych obszarów gminy, określając różne wskaźniki zabudowy dla konkretnych terenów. Stąd też, na potrzeby niniejszej analizy dokonano pewnych uproszczeń i zblokowano poszczególne kategorie przeznaczeń terenu

w trzy główne grupy: budownictwo mieszkaniowe, usługi i przemysł. W niniejszej analizie nie brano pod uwagę terenów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę zagrodową z uwagi na to, że (co do zasady) działki siedliskowe traktowane są jako rolne.

Chłonność terenów mieszkaniowych oszacowano z uwzględnieniem wskaźników zagospodarowania terenu zawartych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a także przyjmując współczynnik ilości mieszkańców na poziomie 35 osób na 1 ha powierzchni zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, oraz średnią wielkość powierzchni użytkowej mieszkania przypadającą na 1 osobę w wysokości 40 m². Mając na uwadze powyższe założenia obliczono, że tereny predysponowane do lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej dają możliwość realizacji około 86,9 tys. m² nowej powierzchni użytkowej.

Chłonność terenów zabudowy usługowej oszacowano z uwzględnieniem wskaźników zagospodarowania terenu zawartych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a także przyjmując wskaźnik powierzchni użytkowej przypadającej na 1 ha terenu na poziomie 2500 m². Biorąc pod uwagę przyjęte założenia obliczono, iż możliwa do realizacji powierzchnia użytkowa zabudowy usługowej (bez zabudowy sportowo-rekreacyjnej) wynosi około 21,4 tys. m².

Chłonność terenów zabudowy przemysłowej oszacowano z uwzględnieniem wskaźników zagospodarowania terenu zawartych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a także przyjmując wskaźnik powierzchni użytkowej przypadającej na 1 ha terenu na poziomie 3000 m². Biorąc pod uwagę przyjęte założenia obliczono, iż możliwa do realizacji powierzchnia użytkowa zabudowy przemysłowej wynosi około 33,7 tys. m².

Reasumując: łączna, oszacowana rezerwa terenów niezabudowanych, na których istnieje możliwość realizacji nowej zabudowy wynosi 142 tys. m² powierzchni użytkowej, z czego:

- 61,2% nowej powierzchni użytkowej przewidzianych jest dla zabudowy mieszkaniowej,
- 23,7% nowej powierzchni użytkowej przewidzianych jest dla zabudowy przemysłowej,
- 15,1% nowej powierzchni użytkowej przewidzianych jest dla zabudowy usługowej.

ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ A MOŻLIWOŚĆ JEJ LOKALIZACJI

Maksymalne, oszacowane zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy w podziale na funkcje, a także oszacowaną, maksymalną możliwość realizacji nowych powierzchni zabudowy użytkowej w podziale na funkcje zabudowy przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 3. Zestawienie maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową zabudowy z możliwością jej realizacji¹.

Funkcja zabudowy	Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę [tys. m ²]	Możliwość realizacji nowej zabudowy [tys. m ²]	Różnica pomiędzy zapotrzebowaniem a możliwością realizacji [tys. m ²]

¹ Wartość ujemna w tabeli oznacza nadmierną podaż terenów w stosunku do oszacowanego zapotrzebowania.

mieszkaniowa	99,3	86,9	12,4
usługowa	19,1	21,4	-2,3
produkcyjna	22,6	33,7	-11,1
ogółem	141	142	-1

Prognozowane zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy w podziale na poszczególne funkcje zabudowy w większości rozpatrywanych przypadków znajduje pokrycie (z małym naddatkiem) w rezerwach chłonności terenów przeznaczonych obecnie do zabudowy, za wyjątkiem terenów zabudowy mieszkaniowej. Mając na uwadze rezerwy terenów mieszkaniowych określone w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego należy uznać, iż gmina posiada co najmniej wystarczające rezerwy terenów pod zabudowę mieszkaniową, usługową i przemysłową. W związku z tym, w niniejszej zmianie studium wyznaczono jedynie teren z możliwością realizacji zabudowy siedliskowej z możliwością lokalizacji zabudowy.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Oszacowane prognozach finansowych wydatki związane z realizacją infrastruktury społecznej i technicznej na obszarach przewidzianych do zabudowy wynoszą łącznie około 22,7 mln zł (w cenach na rok 2016, czyli mocno nieaktualnych). Część tych wydatków została już zrealizowana (analizowane plany miejscowe zostały przyjęte w 2016 r.), część jest w trakcie realizacji (przede wszystkim w zakresie budowy sieci infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, tj. sieci wodociągowej i kanalizacyjnej). Natomiast część wydatków związanych z infrastrukturą (w tym społeczną) została ujęta w wieloletniej prognozie finansowej i jest przewidziana do realizacji w kolejnych latach. Poniesione wydatki inwestycyjne kompensowane są (i będą) również poprzez zwiększenie bazy dochodowej gminy i wpływy zarówno z podatków od nieruchomości, jak i sprzedaży gminnych nieruchomości pod inwestycje budowlane. Część obszarów z możliwością lokalizacji zabudowy znajduje się w obszarach wyposażonych w infrastrukturę społeczną, techniczną i komunikacyjną, tak więc jej realizacja nie jest konieczna.

Analizując dane zawarte w wieloletniej prognozie finansowej, w tym limity na wydatki inwestycyjne gminy należy zauważyć, iż realizacja infrastruktury społecznej, komunikacyjnej i technicznej stanowiła będzie znaczne obciążenie dla budżetu, ale nie będzie niemożliwa do realizacji. Tym bardziej, że w długim horyzoncie czasowym, dochody i wydatki inwestycyjne gminy będą wzrastać (v. wieloletnia prognoza finansowa). Należy przy tym podkreślić konieczność racjonalnego podejścia do sytuowania nowej zabudowy, przede wszystkim w obszarach już zainwestowanych i posiadających wyposażenie w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną. Pozwoli to ograniczyć koszt ich realizacji, związany z lokalizacją nowej zabudowy.

Reasumując: potrzeby inwestycyjne związane z lokalizacją nowej zabudowy, pomimo tego, iż będą stanowiły znaczne obciążenie dla budżetu gminy, nie przekraczają jednak jej możliwości finansowych,

a przewidziana do realizacji infrastruktura techniczna, społeczna i komunikacyjna jest możliwa do realizacji w długim horyzoncie czasowym.

IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Gmina posiada swoje centrum administracyjno-usługowe zlokalizowane w Gaszowicach, u zbiegu ulic Rybnickiej, Rydułtowskiej, Rudzkiej i Wiejskiej. Sołectwa Gaszowice i Szczerbice stanowią również dwa najbardziej zurbanizowane elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy. Z uwagi na rozwój zabudowy w formie obudowy głównych ciągów komunikacyjnych, granice przestrzenne w/w sołectw praktycznie uległy zatarcu, zaś ich zabudowa zaczyna nabierać podmiejskiego charakteru. Sołectwa te posiadają również najbardziej zwarty charakter zabudowy, brak jednak na obszarze gminy zabudowy zorganizowanej przestrzennie, posiadającej odpowiednio ukształtowany układ komunikacyjny.

Największe tereny przemysłowe na obszarze gminy znajdują się w sołectwie Czernica, przy granicy z miastem Rydułtowy, w sąsiedztwie linii kolejowej, szybu powietrznego kopalni Rydułtowy – Anna i zabytkowego szybu kopalni Cila. Obszary mieszkaniowe w gminie zdominowane są przez wolnostojącą zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zagrodową.

Można zatem powiedzieć, iż struktura przestrzenna gminy jest, w swych zasadniczych zarysach, już ukształtowana i zdeterminowana:

1. przyrodniczymi cechami terenu:
 - a) położeniem prawie całości obszaru gminy w rozległych, płaskich dolinach cieków, które charakteryzują się występowaniem wysokich poziomów wód gruntowych z licznymi podmokłościami,
 - b) występowaniem terenów, które powinny podlegać ochronie ze względów przyrodniczych,
 - c) niewielką ilością lasów,
2. istniejącym zagospodarowaniem i użytkowaniem terenu:
 - a) ukształtowanym centrum administracyjnym gminy,
 - b) coraz bardziej podmiejskim charakterem zespołów zabudowy mieszkaniowej położonych w sołectwach Gaszowice, Szczerbice i częściowo w Czernicy,
 - c) wykształconymi zespołami zabudowy wsi w pozostałej części gminy, położonymi w obrębie kompleksów użytków rolnych (gruntów ornych bądź użytków zielonych),
 - d) wykształconym układem komunikacyjnym i planowanymi przedsięwzięciami w tym zakresie (ograniczenia związane z planowanym przebiegiem drogi regionalnej Pszczyna - Racibórz),
 - e) ograniczeniami związanymi z przebiegiem przez obszar gminy magistralnych sieci infrastruktury technicznej, wymagającymi zachowania odpowiednich stref ochronnych i technicznych,

- f) koniecznością wyposażenia terenów zabudowy mieszkaniowej w systemy infrastruktury technicznej (brak sieci gazowej na obszarze gminy, jak również istotne braki w wyposażeniu w systemy kanalizacyjne).

V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA

V.1. Rzeźba terenu i walory krajobrazu

Opracowanie obejmuje teren gminy Gaszowice. Administracyjnie gmina Gaszowice położona jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie rybnickim. Teren gminy sąsiaduje od zachodu i północy z gminą Łyski, od wschodu z gminą Jejkowice, od południowego wschodu z miastem Rybnik, a od południa z miastem Rydułtowy. Na gminę składa się pięć sołectw: Czernica, Gaszowice, Łuków Śląski, Piece, Szczerbice. W ramach poszczególnych sołectw baza danych TERYT wyróżnia tzw. części miejscowości. Są to dla Czernicy: Babia Góra i Osinki, dla Gaszowic Pogwizdów, dla Pieców Dwór i dla Szczerbic Jeruzalem. W Łukowie nie wyróżnia się części miejscowości.

Według podziału na jednostki fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego obszar gminy Gaszowice znajduje się w dwóch podprowincjach. Południowa część gminy położona jest w podprowincji Wyżyna Śląsko-Krakowska (341), makroregionie Wyżyna Śląska (341.1), w obrębie mezoregionu Płaskowyż Rybnicki (341.15). Natomiast część północna gminy położona jest w podprowincji Niziny Środkowopolskie (318), makroregionie Nizina Śląska (318.5), w obrębie mezoregionu Kotlina Raciborska (318.59).

Zgodnie z podziałem geobotanicznym Polski omawiany obszar leży w Dziale Wyżyn Południowopolskich C, Krainie Górnosląskiej C.3, Okręgu Rybnicko-Kędzierzyńskim C.3.2, Podokręgu Rybnickim C.3.2.c.

Najniżej położone punkty znajdują się w północnej części gminy, w rejonie gdzie *Dopływ w Suminie* opuszcza teren gminy. Rzędne terenu wynoszą tu ok. 214,5 m n.p.m. Natomiast najwyższe położone punkty znajdują się w południowej oraz zachodniej części gminy: jest to rejon ul. Granicznej (285 m n.p.m.) oraz rejon ul. Barciaka i tzw. Gipsuli (ok. 287 i 283,5 m n.p.m.) w Czernicy. Centralne części poszczególnych sołectw położone są na wysokościach: Czernica 260 m n.p.m., Gaszowice 260 m n.p.m., Łuków Śląski 245 m n.p.m., Piece 250 m n.p.m., Szczerbice ok. 260 m n.p.m. Główne cieki gminy opuszczają jej obszar na następujących wysokościach: *Dopływ w Suminie* 214,5 m n.p.m., potok Gzel 235 m n.p.m., *Dopływ spod Gaszowic* 233 m n.p.m., *Dopływ w Pstrążnej* 242 m n.p.m.

Na obszarze gminy i jej otoczenia dominującymi utworami budującymi współczesną powierzchnię są utwory związane z okresem zlodowaceń (plejstocen). Zlodowacenie Odry (środkowopolskie) pozostawiło na badanym obszarze cały zestaw litofacji powstałych w środowisku glacialnym, fluwioglacialnym i limnoglacialnym. Budują one zasadnicze zręby gliniastych wysoczyzn morenowych oraz rozległe piaszczysto-żwirowe powierzchnie sandrów. Występujące na całym terenie gminy wysoczyzny morenowe stanowią w ujęciu geomorfologicznym Wysoczyznę Gaszowicką. Powierzchnia tej wysoczyzny występuje na

wysokości 250-260 m. n.p.m i najlepiej uwidacznia się w rejonie centrów poszczególnych sołectw. Generalnie cała powierzchnia gminy położona jest na wyniesieniu, ale denudacyjny charakter rzeźby sprawia, że miejscami wysokości względne osiągają duże przewyższenia, co szczególnie widoczne jest w Czernicy i Łukowie. Doliny potoku Gzel oraz Dopływu w Suminie stanowią dosyć silne obniżenie terenu. Z obu tych dolin roztaczają się rozległe widoki w obu kierunkach. Denudacyjny charakter rzeźby powierzchni sprawia, iż wysoczyzny Czernicy i Łukowa rozcinane są dolinami bocznym całego szeregu małych dolinek bocznych rozcinających zbocza wysoczyzn. Doliny i dolinki rzeczne mają płaskie i szerokie dna wysłane namułami lub zabagnione (zatorfione). Wierzchowiny i ich zbocza są denudowane, a materiał jest gromadzony w dnach dolin i u stóp zboczy. Transport materiału odbywa się zarówno licznymi ciekami jak i poprzez spływ powierzchniowy po zwiększonych opadach. Z uwagi na to, iż transportowany jest materiał drobnofrakcyjny (pyły i ropy), powoduje on wzrost nieprzepuszczalności wodnej podłoża w miejscach jego gromadzenia. Proces ten sprzyja zabagnianiu dolin i wzrostowi wilgotności podnóży zboczy. Mniej ciekawie kształtuje się powierzchnia terenu Gaszowic, Szczerbic i Pieców, gdzie powierzchnia wysoczyzn nie jest tak zróżnicowana.

Na terenie gminy nie występują znaczące antropogeniczne formy geomorfologiczne takie jak wysokie wały, nasypy, czy też tak charakterystyczne dla krajobrazu śląska i obecne w gminach sąsiadujących z Gaszowicami hałdy. Z terenu gminy doskonale widoczna jest znajdująca się w Rydułtowach hałda Szarlota, a z najwyższych części Czernicy widoczne jest również zwałowisko Wrzosa w Pszowie.

Krajobraz gminy jest niejednorodny, generalnie charakteryzując się znacznym udziałem terenów otwartych właściwie na całej jej powierzchni. W krajobrazie gminy wyróżniają się następujące podstawowe jednostki krajobrazowe:

- łagodnie wznoszący się obszar centrum sołectw Gaszowice, Piece i Szczerbice obrzeżony doliną potoku Gzel i Dopływu w Suminie o spłaszczonej wierzchowinie, z ułożonymi na niej wsiami, ze spadkiem terenu w kierunku dolin cieków,
- tereny podobnie wyniesione jak poprzednio, lecz z większymi wysokościami względnymi i większym urozmaicheniem terenu, gdzie wśród poszczególnych garbów ułożone są części wsi,
- szerokie płaskodenne doliny potoku Gzel i Dopływu w Suminie z pastwiskami i podmokłymi łąkami.

Cały obszar gminy cechuje krajobraz typowo rolniczy, wiejski, z dominacją zabudowy jednorodzinnej z ogrodami, a także zabudowy gospodarczej. Zabudowa ta koncentruje się głównie w centrach poszczególnych wsi, wzdłuż głównych dróg, miejscami wkraczając w otwarte tereny rolne.

W krajobrazie zaznaczają się doliny potoku Gzel i Dopływu w Suminie. Niewielkie zróżnicowanie konfiguracji terenu oraz szczelna obudowa głównych ulic nie dają możliwości „otwarcia” na dalekie widoki. Urodę krajobrazu gminy można docenić dopiero z miejsc mniej dostępnych. Spośród terenów gdzie występują ciekawe otwarcia widokowe należy wymienić dolinę potoku Gzel, dolinę Dopływu w Suminie (z ul. Kolejowej), górną część ul. Lipowej w Łukowie czy widoki, które roztaczają się z większości wyżej

położonych partii Czernicy. Generalnie to właśnie w Czernicy, ze względu na ukształtowanie terenu roztaczają się najciekawsze widoki i otwarcia krajobrazowe. Z wielu miejsc obserwować można stanowiące dominanty krajobrazowe wieże kościołów w Czernicy i w Gaszowicach – mogą one stanowić punkty orientacyjne dla zwiedzających gminę. Z terenu gminy można też obserwować ciekawe elementy industrialne ROWu znajdujące się poza gminą, a więc Elektrownię Rybnik w Rybniku, hałdę Szarlota w Rydułtowach i hałdę Wrzosa w Pszowie. Niewątpliwie jednymi z najciekawszych elementów krajobrazu gminy są zabudowania szybu Powietrznego 1 w Czernicy (są to zabudowania dawnego szybu Erbreich, obecnie już zlikwidowanego. Szyb powietrzny wykorzystywany jest przez KWK Rydułtowy-Anna; oba te szyby są ze sobą mylone) oraz zabudowania szybu Cila (szyb nieczynny) stanowiące piękne świadectwo górniczej historii tych ziem. Warto również zwiedzić w Czernicy wspaniałe odnowiony pałac Rothów.

Przez teren gminy przebiegają interesujące szlaki rowerowe. W części południowej, biegnie szlak czerwony nr 320 Zalew Rybnicki – Pszowskie Doły. Przez środkową część gminy przebiega trasa czarna nr 284 łącząca Rydułtowy z Suminą oraz szlak niebieski, który stanowi łącznik tras. W części północnej zaś wzdłuż linii kolejowej (poza granicą gminy) przebiega szlak żółty Orzesze Jaśkowice – Racibórz.

Warunki klimatyczne

Obszar gminy Gaszowice zlokalizowany jest, według regionalizacji rolniczo-klimatycznej Polski R. Gumińskiego (1948), w dzielnicy podsudeckiej (XVIII). Dzielnicę XVIII charakteryzują następujące warunki:

- średnia temperatura stycznia wynosi $-2,0^{\circ}\text{C}$,
- średnia temperatura lipca około $17,0^{\circ}\text{C}$,
- średnia temperatura roczna $7,0-8,0^{\circ}\text{C}$,
- dni z przymrozkami od 100 do 120,
- dni mroźnych ok. 20-40,
- ostatnie przymrozki wiosenne występują najczęściej w końcu kwietnia lub na początku maja,
- czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi ok. 80-90 dni,
- okres wegetacyjny trwa od 210 do 220 dni,
- opady atmosferyczne zróżnicowane, do 800 mm/rok,
- przeważają wiatry południowo-zachodnie i zachodnie, a bliżej doliny Odry północno-zachodnie.

Średnie roczne sumy opadów w okolicy atmosferycznych kształtują się w granicach od 657 mm (Ligota Tworkowska), 705 mm (Zwonowice), 740 mm (Adamowice), 781 mm (Rydułtowy) i 789 mm (Wodzisław Śl.) do 829 mm (Królówka). Maksymalne sumy miesięczne na tych posterunkach notuje się w lipcu, natomiast minimalne przypadają na styczeń (Wodzisław Śląski), luty (Adamowice, Ligota Tworkowska, Zwonowice), marzec (Rydułtowy).

V.2. Lasy, leśna przestrzeń produkcyjna

Ogólna powierzchnia lasów (gruntów leśnych, ujętych w ewidencji jako Ls) na terenie gminy

Gaszowice wynosi 50,3 ha, co stanowi około 2,5 % jej powierzchni. Lasy publiczne stanowią zaledwie ok. 10,3 ha, natomiast lasy prywatne zajmują powierzchnię ok. 40 ha (Dane GUS, 2011). Lasy Państwowe gminy Gaszowice są administrowane przez Nadleśnictwo Rybnik, znajdują się w obrębie Rybnik. Składają się na nie dwie niewielkie powierzchnie, jedna w Łukowie, a druga w północnej części Gaszowic.

Generalnie struktura wiekowa drzewostanów oraz ich stan gatunkowy pozwala stwierdzić, że jakość lasów gminy Gaszowice jest dobra, biorąc jednak pod uwagę tylko ich cechy gospodarcze. Na terenie gminy właściwie brak jest wartościowych przyrodniczo bardziej naturalnych siedlisk leśnych. Stan lasów pozostających w zagospodarowaniu prywatnym zlokalizowanych w północnej części gminy należy uznać za słaby, w dużej mierze są to bowiem niskowiekowe monokultury sosnowe. O wiele ciekawiej pod względem przyrodniczym przedstawiają się tereny, które zajmują doliny cieków i często nie są nawet wykazywane w ewidencji jako lasy.

V.3. Gleby, rolnicza przestrzeń produkcyjna

Gmina Gaszowice posiada zdecydowanie rolniczy charakter. Według danych z mapy ewidencyjnej (patrz tabela nr 2) aż 86,47% powierzchni gminy stanowią grunty pozostające w gospodarowaniu rolnym, leśnym bądź też nieużytki. W strukturze użytkowania zdecydowanie przeważają grunty rolne, które stanowią 80,31 % powierzchni gminy. Wśród gruntów rolnych przeważają grunty orne (54,75 % powierzchni gminy). Mniejszy udział mają łąki i pastwiska (15,70 % i 5,29%). Łączny udział użytków rolnych to 1568,73 ha, co stanowi 80,31% powierzchni gminy. Stawy, choć są częstym elementem krajobrazu sołectw Czernica i Łuków, zajmują jedynie 0,12% powierzchni gminy. Łączna powierzchnia stawów to ok. 2,38 ha wg mapy ewidencyjnej, natomiast powierzchnia stawów i oczek wodnych na podstawie ortofotomapy to ok. 5,9 ha. Na mały udział powierzchni stawowych w strukturze użytków mają wpływ ich niewielkie rozmiary. Lasy zajmują ok. 68,11 ha, co stanowi ok. 3,49% powierzchni gminy. Niewielki jest również udział zadrzewień, które zajmują tylko 28,27 ha. Wszystkie powierzchnie leśne i zadrzewione zajmują zatem ok. 96,38 ha, co stanowi ok. 4,93% powierzchni terenu. Jest to wartość znacznie niższa niż średnia województwa (31,8%). Powyższe dane pochodzą z mapy ewidencyjnej opracowanej dla programu LPIS, w związku z czym mogą one być obarczone drobnymi błędami, generalnie jednak udział poszczególnych form zagospodarowania w gminie kształtuje się właśnie w tych proporcjach. Dane z mapy ewidencyjnej potwierdzają obliczenia wykonane na podstawie pokrycia terenu z Terenowej Bazy Danych (patrz mapa nr 8). Jeśli chodzi o lasy ujęte w ewidencji gruntów i użytków to GUS, za 2011 r. podaje, że powierzchnia użytków leśnych wynosi 50,13 ha i wydaje się, że jest to wartość bardziej aktualna niż dane LPIS. Ogólna suma gruntów zadrzewionych i zalesionych, bez względu na to czy zostały ujęte w ewidencji jako Ls wynosi ok. 104,33 ha, co również jest wynikiem o wiele mniejszym niż średnia województwa, czy nawet gmin ościennych.

Typy gleb na terenie gminy reprezentowane są w zdecydowanej większości przez gleby brunatne wyługowane i kwaśne. Występują one głównie w sołectwach Gaszowice, Szczerbice i Piece, a więc na

terenie wodnolodowcowych wysoczyzn. Mniejsze powierzchnie zajmują gleby bielicowe i pseudobielicowe – występują one głównie w rejonie sołectw Czernica i Łuków, ale także w rejonie Jeruzalem oraz w południowej części Szczerbic. W dolinie potoku Gzel oraz Dopływu w Suminie występują gleby mułowo – torfowe, torfowo-mułowe oraz mady, miejscami w dolinach cieków, głównie na terenie rozległych podmokłych łąk dodatkowo występują czarne ziemie zdegradowane i gleby szare oraz płaty gleb glejowych. Centra poszczególnych sołectw są już w dużym stopniu zabudowane i pokrywa glebowa została przekształcona na skutek urbanizacji. Należy pamiętać, że typy i kompleksy gleb przedstawione na załączniku mapowym nr 5 i 6 datowane są na początek lat 70², stąd też w dużej mierze są one nieaktualne na terenach, które podległy urbanizacji, jednakże nowszych danych brak.

Jeśli chodzi o kompleksy przydatności rolniczej to na terenie gminy występuje dość duże zróżnicowanie. Na terenie sołectw Gaszowice, Piece i Szczerbice występuje głównie kompleks żytni dobry (5) i żytni słaby (6), miejscami występują niewielkie płaty kompleksu żytniego bardzo dobrego (4). Z kolei w sołectwach zachodnich, t.j. w Szczerbicach i Łukowie występują kompleksy pszenicy bardzo dobrej (2) oraz pszenicy wadliwej (3). Występują one w najwyższych partiach terenu. Wśród nich, w częściach niżej położonych występują kompleksy żytni dobry i żytni słaby. Spośród pozostałych kompleksów występują rozsiane w różnych częściach gminy płaty kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego (8) i zbożowo-pastewnego słabego (9), występują one głównie w wyższych partiach dolin cieków. W samych dolinach cieków, a w szczególności na całej rozciągłości doliny potoku Gzel i Dopływu w Suminie wyznaczono użytki zielone średnie (2z) i użytki zielone słabe i bardzo słabe (3z). Należy tu zwrócić uwagę na rozległe powierzchnie użytków zielonych średnich, które zajmują duże powierzchnie w dolinie Dopływu w Suminie. Tak duże kompleksy łąkowe nie są już dziś tak często spotykane w tej części regionu.

Na terenie gminy przeważają grunty orne klas średniodobrych (IVa, IVb) oraz słabych (V). Zajmują one łącznie 64,41% wszystkich gruntów pozostających w użytkowaniu rolnym. Zdecydowanie mniejszy udział prezentują łąki (20,43% użytków rolnych na terenie gminy) oraz pastwiska (7,50% wszystkich użytków rolnych na terenie gminy). Dość duży jest udział gleb klasy III – łącznie ok. 75,87 ha. Gleby klasy IV i V rozprzestrzenione są dość równomiernie w sołectwach wschodnich, czyli Gaszowicach, Piecach i Szczerbicach,. W dolinie potoku Gzel występują pastwiska i łąki słabych klas IV i V, natomiast w dolinie Dopływu w Suminie występuje więcej łąk i pastwisk klasy III i IV. Najlepsze klasy gleb występują w sołectwach Czernica i Łuków, co już wcześniej zostało wskazane przy omówieniu kompleksów rolniczych oraz typów gleb. Występuje tu stosunkowo dużo gleb klasy III oraz IVa. Strukturę klas glebowych przedstawiono w tabeli 3, należy tu jednak zaznaczyć, że dane z tabeli nr 3 pochodzą z programu LPIS i mogą być obciążone pewnym błędem, gdyż na dzień dzisiejszy starostwo nie posiada graficznego opracowania klas glebowych możliwego do wykorzystania na etapie opracowania studium. Celem przedstawienia tabeli oraz załącznika mapowego jest ukazanie jedynie ogólnego zasięgu i położenia

² Mapy Glebowo-Rolnicze Powiatu Rybnickiego, WODGIK Katowice, aktualność danych 1972 r.

poszczególnych klas glebowych. Ten aspekt środowiska powinien zostać uzupełniony po wykonaniu elektronicznej mapy ewidencyjnej przez starostwo, której jednak termin jej wykonania nie jest znany. Ta sama uwaga dotyczy opisanych powyżej rodzajów użytkowań.

Tabela nr 1. Użytkowanie powierzchni gminy Gaszowice na podstawie mapy ewidencyjnej.

Grupa użytków gruntowych	Rodzaj użytku gruntowego	Oznaczenie	Gmina Gaszowice	
			ha / %	
Użytki rolne	Grunty orne	R	1069,39	54,75
	Sady	S	40,81	2,09
	Łąki trwałe	Ł	306,77	15,70
	Pastwiska trwałe	Ps	103,37	5,29
	Użytki rolne zabudowane	BR	43,90	2,25
	Grunty pod stawami	Wsr	2,38	0,12
	Rowy	W	2,11	0,11
	Użytki rolne razem		1568,73	80,31
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Lasy	Ls	68,11	3,49
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	Lz	28,27	1,45
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem		96,38	4,93
Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny mieszkaniowe	B	150,88	7,72
	Tereny przemysłowe	Ba	6,52	0,33
	Inne tereny zabudowane	Bi	1,76	0,09
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	Bp	0,48	0,02
	Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	Bz	6,65	0,34
	Użytki kopalne	K	Brak	
	Tereny komunikacji			
	Drogi	Dr	79,98	4,09
	Tereny kolejowe	Tk	15,92	0,82
	Inne tereny komunikacyjne	Ti	brak	
	Grunty zabudowane i zurbanizowane razem		262,19	13,42
Użytki ekologiczne	Użytki ekologiczne	E	Brak	

Nieużytki	Nieużytki	N	20,16	1,03
Grunty pod wodami	Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	Wm	Brak	
	Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	Wp	1,57	0,08
	Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	Ws	2,26	0,12
	Grunty pod wodami razem		23,99	1,23
Tereny różne	Tereny różne	Tr	2,05	0,1
Razem			1953,34	100%

Tabela nr 2. Klasy gleb gminy Gaszowice na podstawie mapy ewidencyjnej³.

Klasa Gleby	RIIIa	RIIIb	RIVa	RIVb	RV	RVI	ŁIII	ŁIV	ŁV	ŁVI	PsIII	PsIV	PsV	PsVI
Gmina Gaszowice ok.1595,73 ha	1,73	74,14	306,12	379,15	341,33	48,04	71,48	192,18	60,26	1,70	25,01	68,91	23,44	2,24
100%	0,11	4,65	19,21	23,79	21,42	3,01	4,49	12,06	3,78	0,11	1,57	4,32	1,47	0,14

V.4. Zasoby wodne

V.4.1 Zasoby hydrogeologiczne

Według Mapy Hydrogeologicznej w skali 1:200000 ark. Gliwice obszar gminy wchodzi w skład przedkarpackiego regionu hydrogeologicznego XXII, podregion rybnicki XXII 8, w którym główny poziom użytkowy wód podziemnych znajduje się w utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych.

Zgodnie z Mapą Hydrogeologiczną ark. Rydułtowy na obszarze gminy Gaszowice właściwie brak jest użytkowych poziomów wodonośnych. Użytkowe poziomy wodonośne wykazywane są jedynie w północno-zachodniej części gminy (Łuków Śląski, dolina Suminy) oraz w części północno-wschodniej (Czernica). Poziomy wodonośne występujące w Łukowie Śląskim (Pogwizdów) występują w utworach trzeciorzędowych, zaś poziomy z Czernicy w utworach karbońskich.

Piętro wodonośne trzeciorzędu budują piaszczysto-żwirowe osady sarmatu o bardzo zmiennej miąższości i rozprzestrzenieniu. Użytkowy poziom wodonośny izolowany jest od powierzchni terenu lub wyżej leżącej, czwartorzędowej warstwy wodonośnej warstwą glin zwałowych lub iłów o miąższości od kilkunastu do 100 m. W obrębie doliny Suminy udokumentowano lokalne występowanie połączonych poziomów wodonośnych czwartorzędu i trzeciorzędu. Użytkowy poziom wodonośny trzeciorzędu jest zasilany poprzez: przesiąkanie wód atmosferycznych z pierwszego, przypowierzchniowego poziomu czwartorzędowego oraz przesiąkanie wód na kontaktach hydrogeologicznych czwartorzędowego

³ Informacja pisemna Starostwa Powiatowego w Rybniku, stan na 2012 r.

i trzeciorzędowego poziomu wodonośnego. Regionalną podstawą drenażu poziomu trzeciorzędowego jest dolina Odry, a eksploatacja ujęć wód podziemnych (na terenie gminy Lyski) nie powoduje znaczących zmian w układzie pola hydrodynamicznego. W trzeciorzędowym piętrze wodonośnym wydzielono jednostkę hydrogeologiczną 2cTrI. Średnia wydajność studni wierconej wynosi 30 – 50 m³/h, stopień zagrożenia tych wód jest niski, ze względu na generalny brak ognisk zanieczyszczeń i istnienie słaboprzepuszczalnej warstwy izolującej. Jakość wód jest średnia, woda wymaga uzdatnienia (IIb).

Piętro wodonośne karbonu budują piaskowce serii mułowcowej, górnosławskiej i paralicznej. Tworzą one odrębne poziomy wodonośne, pozostające ze sobą w więzi hydraulicznej w obszarach sedymentacyjnych wyklinowań utworów nieprzepuszczalnych, w strefach uskokowych i w zasięgu prowadzonych robót górniczych. Tworzą jeden zbiornik karboński o charakterze porowo-szczelinowym, przepływowy, zakryty i częściowo zakryty. Naturalne warunki hydrogeologiczne w wyznaczonym użytkowym poziomie wodonośnym zostały zakłócone na skutek prowadzonej eksploatacji węgla kamiennego w kopalniach „Jankowice”, Chwałowice”, „Rymer” i „Marklowice”. Górnicza eksploatacja złoża i prowadzone odwodnienie górotworu od przeszło 200 lat, spowodowały przeobrażenia warunków hydrogeologicznych do głębokości 1000 m, w tym obniżenie zwierciadła wody do głębokości 250 – 310 m. Wody użytkowe z tych poziomów są wypompowywane na powierzchnię szybami kopalń. Maksymalne głębokości wypływu wód użytkowych, dokumentowane w kopalniach, wynoszą od 165 do 310 m. Mapa Hydrogeologiczna Polski wydziela na analizowanym terenie jednostkę hydrogeologiczną 6bC3I. Zajmuje ona niewielki fragment sołectwa Czernica. W karbońskim piętrze wodonośnym wydzielono jednostkę hydrogeologiczną 6bC3I. Średnia wydajność studni wierconej wynosi mniej niż 10 m³/h, stopień zagrożenia tych wód jest średni, ze względu na możliwość występowania ognisk zanieczyszczeń oraz jednoczesne istnienie słaboprzepuszczalnej warstwy izolującej. Jakość wód jest zła, woda wymaga skomplikowanego uzdatnienia (III). Parametry tej jednostki przedstawiono w tabeli 3.

Tabela nr 3. Główne parametry jednostek hydrogeologicznych.

Symbol jednostki hydrogeologicznej	Piętro wodonośne	Głębokość występowania	Miąższość [m]	Współczynnik filtracji [m/24h]	Przewodność warstwy wodonośnej [m ² /24h]	Moduł zasobów odnawialnych [m ³ /24h/km ²]	Moduł zasobów dyspozycyjnych [m ³ /24h/km ²]
2cTrI	Tr	50–100 m	29	2,5	72	95	70
6bC3I	C	> 150 m	20 - 40	2,0	80	93	93

Według Mapy wstępnej waloryzacji głównych zbiorników wód podziemnych (Skrzypczak [red], 2003), materiałów Państwowej Służby Hydrogeologicznej oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. 2006 nr 126 poz. 878) na obszarze gminy nie występują główne zbiorniki wód podziemnych.

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych teren gminy Gaszowice znajduje się w dwóch JCWPd nr 129 i 140.

Ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych

Na terenie gminy nie znajdują się ujęcia wód powierzchniowych ani podziemnych dla których ustanowiono by strefy ochronne.

V.4.2 Zasoby hydrograficzne

Pod względem hydrograficznym analizowany obszar w całości należy do prawostronnego dorzecza Odry. Głównymi ciekami odwadniającym obszar gminy Gaszowice są potok Gzel i Dopływ w Suminie (dawniej spotykana była nazwa Potok Czernicki). Źródła potoku Gzel znajdują się na terenie Rydułtów, w odległości ok. 1 km na południowy zachód od granic gminy, w Pietrzkowicach, natomiast źródła Dopływu w Suminie w rejonie ul. Barciała w Czernicy. Kolejnym ciekiem posiadającym hydronim jest stanowiący północną granicę gminy Dopływ spod Gaszowic (dawniej spotykana była nazwa Struga Leśna). Jeszcze tylko jeden ciek posiada hydronim – jest to Dopływ w Pstrążnej, płynący w południowo-zachodniej części sołectwa Czernica. Na terenie gminy brak jest innych cieków, które posiadałyby oficjalne nazwy. W dolinach poszczególnych głównych cieków znajduje się szereg drobnych dopływów mających charakter niewielkich strug i rowów melioracyjnych. Cieki posiadają szerokie płaskodenne doliny i to w nich właśnie grupują się ich dopływy. Tzw. główne cieki czyli Gzel, Dopływ w Suminie, Dopływ spod Gaszowic i Dopływ w Pstrążnej stanowią niewielkie cieki właściwie o charakterze rowów melioracyjnych. O ile jeszcze Gzel i Dopływ w Suminie można określić mianem niewielkich strumieni, o tyle dwa pozostałe to ledwo sączące się rowy melioracyjne. W okresie prowadzenia obserwacji terenowych (tj. lipiec – sierpień 2013 r.) cieki prowadziły minimalne ilości wód. Powodem takiego stanu rzeczy jest położenie gminy na wysoczyźnie, która stanowi jeden z najwyżej położonych fragmentów Płaskowyżu Rybnickiego, będąc jednocześnie strefą źródłiskową tych cieków.

Zbiorniki wodne

Na obszarze gminy występują 83 stawy hodowlane i różnego rodzaju oczka wodne, ale ich łączna powierzchnia to zaledwie 5,9 ha. Największy staw ma zaledwie 1,15 ha (staw położony pomiędzy ul. Stawową i ul. Łąkową w Łukowie), przeważają natomiast zupełnie niewielkie (0,1 ha i mniej) oczka wodne. Spośród większych stawów warto tu jeszcze wymienić staw powstały w miejscu wyrobiska glinianki przy ul. Kolejowej (0,52 ha, drugi co do wielkości w gminie) oraz staw przy ul. Dworskiej w Łukowie (0,21 ha, trzeci pod względem wielkości w gminie). Stawy i oczka wodne usytuowane są na lokalnych niewielkich strugach bez nazwy i często tworzą ciągi. Pomimo, że stawy nie posiadają większego znaczenia gospodarczego, to jednak stanowią ważny element wzbogacający bioróżnorodność i walory krajobrazu. Stawy i oczka wodne grupują się głównie w Czernicy i Łukowie Śląskim, na co ma wpływ urozmaicone ukształtowanie terenu oraz podłoże geologiczne umożliwiające magazynowanie wody. Gaszowice, Szczerbice i Piece właściwie pozbawione są zbiorników wód powierzchniowych.

Zagrożenie powodziowe

Na niewielkim fragmencie gminy Gaszowice, w jej północnej części (Pogwizdów), na styku z gminą Lyski (w dolinie Suminy) zostały wyznaczone obszary:

- szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,
- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat.

Z uwagi na to, że obszary zagrożone powodzią obejmują niewielki fragment gminy (ok. 0,3 ha w przypadku wody 10-letniej i ok. 0,7 ha w przypadku wody 500-letniej) użytkowany rolniczo, tj. łąki i pastwiska, trudno mówić o jakimś realnym zagrożeniu powodziowym. Pozostałe ciekі na terenie gminy są niewielkie, często pełnią funkcję rowów melioracyjnych, nie ma więc możliwości do powstawania wezbrań powodziowych.

V.5. Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczania

V.5.1 Gleby

Gleby – ze względu na ich bardzo długi proces tworzenia – uznaje się za dobra nieodnawialne, wymagające szczególnej ochrony. Ich ochrona jest tym bardziej uzasadniona, gdyż nie wykazują one żadnych zdolności do ochrony przed przenikaniem do nich substancji zanieczyszczających. Zanieczyszczenia są dodatkowo kumulowane w glebie i praktycznie nie podlegają migracji. Zdolność do akumulacji zanieczyszczeń pozostających w glebie przez niektóre gatunki roślin sprawia, że zanieczyszczone gleby nie nadają się do produkcji pewnych grup roślin jadalnych i pastewnych.

Na obszarze gminy nie są prowadzone stałe pomiary jakości gleb w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W ramach monitoringu badania były przeprowadzone tylko w roku 2005 i były one prowadzone w skali województwa dla poszczególnych powiatów. W tabeli nr 4 przedstawiono porównanie wskaźników dla gleb powiatu rybnickiego w stosunku do wskaźników dla całego województwa Śląskiego.

Tabela nr 4. Wskaźniki bonitacji negatywnej, gmina na tle powiatu i województwa.

Powiat	Odczyn pH w % [*]	Potrzeby wapniowania w % ^{**}	Zawartość fosforu w % ^{***}	Zawartość potasu w % ^{***}	Zawartość magnezu w % ^{***}
Starostwo Rybnickie ⁴	81	79	53	79	77
Województwo Śląskie	71	69	58	67	52

^{*}) obejmuje procent gleb b. kwaśnych, kwaśnych i ½ lekko kwaśnych

^{**}) obejmuje procent potrzeb wapniowania koniecznych, potrzebnych, ½ wskazanych

^{***}) obejmuje procent gleb o zawartości b. niskiej, niskiej, ½ średniej

Przedstawione powyżej wyniki badań ukazują, że wskaźnik gleb zakwaszonych oraz gleb potrzebujących wapniowania jest wyższy od średniej dla województwa, natomiast wskaźniki dla zawartości fosforu, potasu i magnezu są niższe od średniej.

Podstawowe zagrożenie gleb, a właściwie zasobów gruntów rolnych, na terenie gminy stanowi ich

⁴ Stan środowiska w województwie Śląskim w 2005, WIOŚ Katowice, 2006,

przeznaczania na cele nierolnicze i nieleśne. Chodzi tutaj zwłaszcza o presję urbanizacyjną i związane z tym przeznaczenie gruntów rolnych pod zabudowę. Zmiana przeznaczenia gruntów rolnych powoduje, że naturalne procesy ochronne i regeneracyjne nie funkcjonują prawidłowo i nie są w stanie ich ochronić.

Poprawa jakości gleb pozostających w rolniczym użytkowaniu może nastąpić poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, właściwe nawożenie oraz przeciwdziałanie zwiększaniu aktywności metali ciężkich. Ochronę gruntów rolnych przed zabudową mogą zapewnić zapisy planistyczne ograniczające prawo zabudowy na gruntach najlepszych klas bonitacyjnych, na terenach nieuzbrojonych w kanalizację sanitarną, bądź z dala od istniejącej zabudowy. W opracowywanym studium proponuje się więc kategorie obszarów chronionych przed zabudową, obejmujących również obszary rolne, jako równoważenie procesów urbanizacyjnych.

V.5.2 Wody

Powierzchniowe

Pośród cieków przepływających przez obszar gminy objęty państwowym monitoringiem jakości powierzchniowych wód płynących (prowadzonym przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska) był tylko jeden ciek – potok Gzel. Wyniki badań przedstawiono w tabeli nr 5.

Tabela nr 5. Wstępna ocena stanu wód powierzchniowych w punktach pomiarowo-kontrolnych w roku 2009 w pobliżu terenu gminy Gaszowice⁵.

l.p.	Kod i nazwa jednolitej części wód podziemnych	Nazwa punktu pomiarowego i kilometr rzeki	Elementy klasyfikacji stanu/ Potencjału ekologicznego				
			Klasyfikacja elementów biologicznych	Klasyfikacja elementów fizykochemicznych	Klasyfikacja substancji szczególnie szkodliwych	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny
1	PLRW600001156 5349 Gzel	Gzel przed wlotem do zbornika Rybnickiego	IV	Poniżej stanu dobrego	Stan dobry	słaby	b.d.

Powyższe badanie stanu wód oparte jest na Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). To rozporządzenie wprowadza nowe sposoby oceny stanu wód. Dotychczas nie opracowano szczegółowych wytycznych pozwalających na określenie stanu wód zgodnie z tym rozporządzeniem. Brakuje więc danych dotyczących stanu i potencjału ekologicznego wód, oceny stanu chemicznego i oceny stanu wód. Choć powyższa tabela przedstawia ocenę wstępną, można na jej podstawie stwierdzić, że jakość wód powierzchniowych cieków przepływających przez teren gminy jest niezadowalająca. Głównym winowajcą tego stanu jest niski stan skanalizowania gminy, oraz duża ilość substancji przechodzących do wód w wyniku prowadzenia intensywnej gospodarki rolnej. Za zły stan fizykochemiczny odpowiadać może również zbytne przenawożenie stawów hodowlanych. Cieki w gminie posiadają często mętną barwę, ale jest ona

⁵ wg Informacja o stanie środowiska w 2009, WIOŚ Katowice, październik 2009 r.

uwarunkowana naturalnymi czynnikami (duża ilość substancji ilastej). Obecnie kanalizację posiadają Szczerbice oraz częściowo Piecie i Gaszowice.

Cieki gminy Gaszowice nie były badane pod kątem Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 roku w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych.

Cieki w gminie Gaszowice oraz w jej pobliżu nie były badane w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 roku w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. nr 204, poz. 1728).

Podziemne

Według podziału Polski na jednolite części wód analizowany teren znajduje się w JCWPd nr 129 i 140. Na terenie gminy nie zostały wykonane badania jakości wód podziemnych prowadzone w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w oparciu o rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryterium i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. 2008 Nr 143, poz. 896). Również w jej pobliżu nie wykonano badań, które mogły by pomóc w ocenie stanu jakości wód podziemnych. W celu oceny jakości wód podziemnych posłużono się objaśnieniami do mapy hydrogeologicznej Polski ark. Rydułtowy, w której przedstawione badania odnoszą się do nieobowiązujących już rozporządzeń. Według map tej wody trzeciorzędowe zaliczono do klasy II – jakość wód średnia, wymagają one prostego uzdatnienia, natomiast jakość wód poziomu karbońskiego została określona jako zła – III klasa, wody te wymagają skomplikowanego uzdatnienia.

V.5.3 Powietrze

Według ustawy Prawo ochrony środowiska (art. 85) ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Na stan powietrza na terenie gminy Gaszowice mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja,
- emisja ze środków transportu i komunikacji,
- emisja transgraniczna (spoza terenu gminy),
- emisja niezorganizowana.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych. Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu,

tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzo(a)piren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyłe zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM10). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej. Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichlorku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany. O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie w znacznym stopniu występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji, zmiany stężeń zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania ich z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku. I tak:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niskie źródła emisji,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych.

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzono w oparciu o dane z 2007, 2008 i 2009 r.^{6,7,8} pochodzące z opracowania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach. Ocena przeprowadzona jest w wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego zaliczonych do odpowiednich klas od A do C, od klasy najbardziej do najmniej korzystnej ze względu na stopień oddziaływania zanieczyszczeń na stan zdrowia ludzkiego – kryterium ochrony zdrowia. W raporcie WIOŚ przeprowadzono ocenę stanu powietrza atmosferycznego w wyodrębnionych strefach min. w strefie raciborsko-wodzisławskiej, do której należą Gaszowice, na tle całego województwa śląskiego.

Tabela nr 6. Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna strefy z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia latach 2007 – 2009.

	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											Ogólna klasa strefy
	SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	B(a)P	Cd	Ni	O ₃	
Rok 2007	A	A	C	A	A	A	A	C	A	A	C	C
Rok 2008	A	A	C	A	A	A	A	C	A	A	C	C
Rok 2009	A	A	C	A	A	A	A	C	A	A	C	C

Klasyfikacja według kryterium ochrony zdrowia na terenie strefy raciborsko-wodzisławskiej wykazała klasę C ze względu na przekraczane dopuszczalne stężenia 24 godzinne i roczne dla

⁶ Stan środowiska w województwie śląskim w 2007, WIOŚ Katowice, 2008 r.

⁷ Stan środowiska w województwie śląskim w 2008, WIOŚ Katowice, 2009 r.

⁸ Stan środowiska w województwie śląskim w 2009, WIOŚ Katowice, 2010 r.

benzo(a)pirenu B(a)P, pyłu zawieszonego oraz stężenia O_3 (z tym, że badanie O_3 prowadzone jest dla strefy śląskiej). Przeprowadzona klasyfikacja dla pozostałych zanieczyszczeń takich jak: dwutlenek azotu (NO_2), ołów (Pb), ozon (O_3), tlenek węgla (CO), dwutlenek siarki (SO_2), arsen (As), nikiel (Ni) oraz benzen (C_6H_6) wykazała klasę A. Przyznana klasa ogólna w latach 2007 - 2009 to klasa C, przy czym zaliczenie do klasy C nastąpiło wyłącznie na skutek przekroczeń benzo(a)pirenu B(a)P, pyłu zawieszonego oraz stężenia ozonu. Klasyfikacja za lata 2010 – 2011 była prowadzona dla strefy śląskiej, w której wyżej wymienione substancje również były przekroczone. Należy zauważyć, iż najwyższe stężenia zanieczyszczeń (przekroczenia wartości dopuszczalnych) występują w sezonie jesienno-zimowym, co związane jest ze spalaniem paliw w celach grzewczych (niska emisja). Na terenie gminy problem ten szczególnie zauważalny jest w terenach najintensywniej zabudowanych, czyli w centrach poszczególnych sołectw.

VI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW

Zasoby kulturowe gminy Gaszowice obejmują:

1. zespoły i obiekty architektury sakralnej:
 - a) kościoły w Czernicy i Gaszowicach,
 - b) plebania w Czernicy,
 - c) kapliczki i figury przydrożne w Czernicy, Gaszowicach, Łukowie Śląskim, Piecach i Szczerbicach,
2. założenia dworsko – parkowe:
 - a) pałac w Czernicy i Gaszowicach,
 - b) dwór i folwark w Łukowie Śląskim i Szczerbicach,
3. domy mieszkalne i zabudowania gospodarcze w Czernicy, Gaszowicach, Łukowie Śląskim, Piecach i Szczerbicach,
4. zabytki techniki i obiekty użyteczności publicznej:
 - a) cegielnia w Gaszowicach,
 - b) spichlerz w Czernicy,
 - c) zespół szybów wentylacyjnych w Czernicy,
 - d) budynek szkoły w Czernicy, Gaszowicach i Piecach,
 - e) karczma w Szczerbicach,
 - f) bar w Łukowie Śląskim
5. cmentarze w Czernicy i Gaszowicach.

Niektóre z tych obiektów i zespołów są objęte ochroną konserwatorską (w rozumieniu ustawy o ochronie dóbr kultury, tj. wpisane do rejestru zabytków), inne ujęto w postaci ewidencji.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej następuje obecnie

i będzie realizowana nadal poprzez:

- 1) utrzymanie istniejących oraz wyznaczenie nowych stref ochrony konserwatorskiej,
- 2) zachowanie i ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- 3) ochronę obiektów zabytkowych ujętych w ewidencji zabytków województwa oraz przewidzianych do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków,
- 4) ochronę zabytków archeologicznych.

VI.1. Strefy ochrony konserwatorskiej

Tradycja strefowej ochrony konserwatorskiej doprowadziła do wyodrębnienia w obowiązujących dokumentach planistycznych na obszarze gminy Gaszowice następujących rodzajów stref ochrony konserwatorskiej: *strefa pełnej ochrony konserwatorskiej „A”, strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej „B”, oraz strefa ochrony ekspozycji „E”*. Strefy te zostały przedstawione na rysunku nr 3 „*Uwarunkowania rozwoju gminy – elementy kulturowe*”.

- 1) Strefa pełnej ochrony konserwatorskiej „A” - strefa pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej. Na obszarze gminy obejmuje ona:
 - a) teren kościoła parafialnego w Gaszowicach,
 - b) centrum Czernicy (teren szkoły podstawowej, założenie pałacowo-parkowe, kościół parafialny wraz z plebanią i cmentarzem, drewniany spichlerz),
 - c) teren zespołu szybu wentylacyjnego „I” w Czernicy,
 - d) teren zespołu szybu wentylacyjnego „II” na granicy Czernicy i Pieców.

W obrębie strefy prace remontowe i inwestycyjne wymagają każdorazowo uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i poprzedzone powinny być opiniami konserwatorskimi lub specjalistycznymi badaniami. Celowe jest także opracowanie planu miejscowego uwzględniającego szczegółowo problematykę rewaloryzacji. Działalność konserwatorska w strefie powinna zmierzać do:

- zachowania historycznie rozplanowanego układów ulic i placów,
- rewaloryzacji przekroju ulic poprzez likwidację współczesnych, naziemnych elementów infrastruktury oraz przywrócenie w miarę możliwości historycznych nawierzchni brukowych,
- restauracji i modernizacji technicznej obiektów zabytkowych wraz z dostosowaniem współczesnych funkcji do wartości zabytkowych obiektów oraz nawiązania do historycznej funkcji terenów i obiektów,
- rewaloryzacji poszczególnych elementów zabudowy poprzez jej uzupełnienie oraz korektę brył i fasad istniejących obiektów wg wniosków zawartych w opracowaniach specjalistycznych,
- zachowania historycznych podziałów działek, ewentualnie nawiązania do dawnych podziałów poprzez zaznaczenie ich architektonicznymi podziałami brył lub elewacji, zaznaczenia granic za pomocą małej architektury,

- dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie sytuacji, skali, bryły, podziałów architektonicznych,
- zachowania zasadniczych proporcji wysokościowych układu zabudowy, utrzymujących sylwetę zespołu wraz z historycznymi dominantami.

2) Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej „B” - strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych. Zachowana historyczna zabudowa jest bardziej przekształcona niż zabudowa położona w strefie „A”. Zabudowa w wielu wypadkach uległa przekształceniu i nie reprezentuje wysokiej wartości zabytkowej. W strefie brak jest obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Występujące obiekty stanowią lokalną wartość kulturową, część z nich figuruje w ewidencji wojewódzkiej zabytków. Strefa ta obejmuje:

a) tereny dawnego dworu i folwarku w Łukowie Śląskim.

Działalność konserwatorska w strefie powinna zmierzać do:

- zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, układów przestrzennych i komunikacyjnych, zieleni naturalnej i komponowanej,
- restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów,
- dostosowaniu nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie skali i bryły zabudowy, bez tworzenia nowych dominant,
- dopuszcza się możliwość modyfikacji wysokości współczesnej zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej i pod warunkiem tworzenia nowych wartości estetycznych.

3) Strefa E – *ochrony ekspozycji widokowych*. W zasięgu strefy E obowiązują następujące ustalenia:

1. nakaz utrzymania istniejących wglądów i osi widokowych,
2. zakaz wznoszenia elementów kubaturowych w bezpośrednim otoczeniu zabytku oraz nowych zadrzewień na ich przedpolu i kierunkach wglądów,
3. nakaz regulacji (przycinanie i przesadzanie) istniejącego zadrzewienia powodujących stopniowe ograniczanie widoków,
4. wszelkie prace wymienione w prawie budowlanym lub wycinki starodrzewu należy poprzedzić uzgodnieniem ze Śląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, który każdorazowo określi indywidualne warunki konserwatorskie.

VI.2. Obiekty i założenia na obszarze gminy wpisane do rejestru zabytków

1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

Adres	Obiekt objęty ochroną	Numer rejestru zabytków, data wpisu
Czernica, ul.	Pałacyk wzniesiony po 1865 roku w stylu neogotyckim. Granice	A/6/99

Adres	Obiekt objęty ochroną	Numer rejestru zabytków, data wpisu
Wolności 39	ochrony obejmują budynek.	30.IV.1999
Czernica, ul. Wolności 42	Budynek starej szkoły podstawowej z około 1900 roku, w stylu modernistycznym. Granice ochrony obejmują cały budynek.	A/1463/92 07.V.1992
Czernica, ul. Górnicza	Zespół szybu wentylacyjnego I „Czernica” (d. Erbreich) z przełomu XIX i XX wieku: budynek szybu z wieżą wyciągową, budynek maszyny wyciągowej, budynek rozdzielni elektrycznej.	A/1318/84 16.I.1984
Czernica	Dawny zespół szybu wentylacyjnego II (d. szyb Cecylia_ z lat 1909 – 1910: dawna maszynownia i rozdzielnia elektryczna, nadszybie z wieżą wyciągową, dawna cechownia i łaźnia.	A/1328/84 17.XII.1984

2. Obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków:

NR	Zabytek (nazwa, opis)	sołectwo	adres	Uwagi (opis stanu zachowania)
Nr 1	Pałac wzniesiony po 1865 r w stylu neogotyckim	Czernica	ul. Wolności 59	Granice ochrony obejmują budynek
Nr 2	Budynek starej szkoły podstawowej z około 1900 roku w stylu modernistycznym	Czernica	ul. Wolności 42	Granice ochrony obejmują budynek
Nr 3	Zespół szybu wentylacyjnego I „Czernica” (d. Erbreich) z przełomu XIX i XX w. - budynek szybu z wieżą wyciągową - budynek maszyny wyciągowej - budynek rozdzielni elektrycznej	Czernica	ul. Górnicza	
Nr 4	Dawny zespół szybu wentylacyjnego II (d. szyb Cecylia) z lat 1909-1910 - dawna maszynownia i rozdzielnia elektryczna - nadszybie z wieżą wyciągową - dawna cechownia i łaźnia	Czernica		
Nr 5	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Hallera 9	
Nr 6	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Hallera 12	
Nr 7	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Hallera 14	
Nr 8	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Młyńska 17	
Nr 9	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Podleśna 36	
Nr 10	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Sobieskiego 13	
Nr 11	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Wolności 1	
Nr 12	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Wolności 5	
Nr 13	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Wolności 19	
Nr 14	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Wolności 28	
Nr 15	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Wolności 30	
Nr 16	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Wolności 32	
Nr 17	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Wolności 47	
Nr 18	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Wolności 62	
Nr 19	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Wolności 64	
Nr 20	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Wolności 72	
Nr 21	Budynek mieszkalny	Czernica	ul. Wolności 76	
Nr 22	Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	Czernica		
Nr 23	Plebania	Czernica		

Nr 24	Spichlerz	Czernica		wyburzony
Nr 25	Kościół p.w. Matki Boskiej Królowej Polski	Czernica		
Nr 26	Dawny pałac	Czernica		
Nr 27	Szkoła podstawowa	Czernica		Nr rej. 1425/91
Nr 28	Kaplica przydrożna	Czernica	ul. Wolności/Podlesna	
Nr 29	Kapliczka przydrożna	Czernica	ul. Powstańców	
Nr 30	Krzyż przydrożny	Czernica	ul. Wolności/Młyńska	
Nr 31	Krzyż	Czernica	Główna	
Nr 32	Cmentarz rzymsko-katolicki	Czernica	ul. Sobieskiego	
Nr 33	Zabudowa cegielni	Gaszowice	ul. Kolejowa	
Nr 34	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Kolejowa 2	
Nr 35	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Kolejowa 18	
Nr 36	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Pogwizdowska 1	
Nr 37	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Pogwizdowska 6	
Nr 38	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Pogwizdowska 11	
Nr 39	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Pogwizdowska 16	
Nr 40	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Pogwizdowska 27	
Nr 41	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Pogwizdowska 29	
Nr 42	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Pogwizdowska 45	
Nr 43	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Rybnicka 15	
Nr 44	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Rybnicka 19	
Nr 45	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Rybnicka 22	
Nr 46	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Rybnicka 24	
Nr 47	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Rydułtowska 17	
Nr 48	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Rydułtowska 24	
Nr 49	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Rydułtowska 25	
Nr 50	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Wiejska 19	
Nr 51	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Wiejska 52	
Nr 52	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Wiejska 54	
Nr 53	Budynek mieszkalny	Gaszowice	ul. Wiejska 70	
Nr 54	Kościół parafialny pw. Opatrzności Bożej	Gaszowice		
Nr 55	Kapliczka przydrożna św. Jana Nepomucena	Gaszowice	ul. Wiejska/Kolejowa	
Nr 56	Krzyż przydrożny	Gaszowice	ul. Wiejska/Pogwizdowska	
Nr 57	Cmentarz rzymsko-katolicki	Gaszowice	ul. Wiejska	
Nr 58	Figura Matki Boskiej	Gaszowice	Obok kościoła Opatrzności Bożej	
Nr 59	Budynek mieszkalny	Łuków Śląski	ul. Dworska 4	
Nr 60	Zabudowania dawnego dworu i folwarku	Łuków Śląski		
Nr 61	Budynek mieszkalny	Łuków Śląski	ul. św. Jana 9	
Nr 62	Budynek mieszkalny	Łuków Śląski	ul. Wolności 39	
Nr 63	Bar Oaza	Łuków Śląski	ul. Wolności	
Nr 64	Budynek mieszkalny	Łuków Śląski	ul. Wolności 98	
Nr 65	Kaplica przydrożna pw. św. Jana	Łuków Śląski	ul. Wolności/św. Jana	
Nr 66	Krzyż przydrożny	Łuków Śląski	ul. Wolności/św. Jana	

Nr 67	Krzyż przydrożny	Łuków Śląski	ul. Wolności/Kolejowa	
Nr 68	Budynek mieszkalny	Piece	ul. Rydułtowska 10	
Nr 69	Dawna szkoła podstawowa	Piece	ul. Rydułtowska	
Nr 70	Budynek mieszkalny	Piece	ul. Rydułtowska 17	
Nr 71	Budynek mieszkalny	Piece	ul. Rydułtowska 21	
Nr 72	Budynek mieszkalny	Piece	ul. Rydułtowska 40	
Nr 73	Budynek mieszkalny	Piece	ul. Rydułtowska 64	
Nr 74	Kaplica przydrożna pw. św. Jana	Piece	ul. Rydułtowska koło nr 40	
Nr 75	Kaplica przydrożna	Piece	ul. Rydułtowska koło nr 6	
Nr 76	Zespół Szybu wentylacyjnego III Czernica – dawny Erbreich	Piece		Nr rej. 1319/84
Nr 77	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Biernackiego 2	
Nr 78	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Biernackiego 6	
Nr 79	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Biernackiego 10	
Nr 80	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Górską 1	
Nr 81	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Górską 6	
Nr 82	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Górską 7	
Nr 83	Dawna karczma	Szczerbice	ul. Graniczna 1	
Nr 84	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Jerozolimską 1	
Nr 85	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Jerozolimską 7	
Nr 86	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Jerozolimską 9	
Nr 87	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Jerozolimską 15	
Nr 88	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Jerozolimską 23	
Nr 89	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Jerozolimską 29	
Nr 90	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Polna 1	
Nr 91	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Polna 6	
Nr 92	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Radoszowska 4	
Nr 93	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Radoszowska 33	
Nr 94	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Radoszowska 35	
Nr 95	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Radoszowska 38	
Nr 96	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Radoszowska 39	
Nr 97	Dawny dwór	Szczerbice		
Nr 98	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Rybnicka 15	
Nr 99	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Rybnicka 19	
Nr 100	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Rybnicka 46	
Nr 101	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Rybnicka 48	
Nr 102	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Rybnicka 50	
Nr 103	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Rybnicka 71	
Nr 104	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Rybnicka 84	
Nr 105	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Stara 8	
Nr 106	Budynek mieszkalny	Szczerbice	ul. Szkolna 12	
Nr 107	Kapliczka św. Anny w Jeruzalem	Szczerbice		
Nr 108	Kapliczka Matki Boskiej Różańcowej	Szczerbice	ul. Rybnicka	
Nr 109	Krzyż przydrożny	Szczerbice	Przy drodze leśnej do Zwonowic	
Nr 110	Krzyż	Szczerbice	ul. Sumińska	
Nr 111	Krzyż z 1914 r	Szczerbice	ul. Rybnicka	

Nr 112	Krzyż	Szczerbice	Na cmentarzu	
Nr 113	Krzyż misyjny	Szczerbice	Plac kościelny	

VI.3. Stanowiska archeologiczne

Na obszarze gminy Gaszowice (sołectwo Czernica) zostały zewidencjonowane następujące stanowiska archeologiczne:

1. oznaczone:
 - a) AZP 102-41/20 – ślad osadnictwa średniowiecznego;
 - b) AZP 102-41/21 – ślad osadnictwa średniowiecznego;
2. nieoznaczone – archiwalny ślad osadnictwa (AZP 102-41/19).

VII. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW⁹

Gmina Gaszowice pod względem demograficznym należy do gmin stosunkowo młodych. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 19,7%, w wieku produkcyjnym 64%, a w wieku poprodukcyjnym 16,3% ogółu mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest wyższa od średniej wojewódzkiej (376 osób/km²) i wynosi 464 osób/km².

Tabela nr 7. Podstawowe dane demograficzne gminy na tle gmin ościennych i województwa.

		Gaszowice	Lyski	Jejkowice	województwo
powierzchnia	km ²	19,54	57,83	7,59	12.333,09
liczba ludności	osoba	9220	9490	3990	4615870
ludność na 1 km ²	osoba	464	165	526	376
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	103	104	99	107
udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem					
w wieku przedprodukcyjnym	%	19,7	17,6	21,3	16,9
w wieku produkcyjnym	%	64	65,2	65,1	64,3
w wieku poprodukcyjnym	%	16,3	17,2	13,5	18,8

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Wzrost liczby mieszkańców gminy na przestrzeni ostatnich lat nie wynika bezpośrednio z salda przyrostu naturalnego, który był stosunkowo niewielki (a wręcz ujemny). Gminę Gaszowice charakteryzuje za to dodatnie saldo migracji ludności, co jest zjawiskiem często spotykanym w gminach otaczających duże miasta. Można zatem zakładać, iż rosnąca liczba mieszkańców gminy jest wynikiem zachodzących powszechnie procesów suburbanizacji/eksuburbanizacji. Świadczy o tym chociażby spadająca liczba ludności w mieście Rybnik.

Tabela nr 8. Stan i ruch naturalny ludności w gminie Gaszowice.

Rok	Liczba mieszkańców ogółem	Saldo migracji ogółem	Przyrost naturalny ogółem
-----	---------------------------	-----------------------	---------------------------

⁹W niniejszym rozdziale wykorzystano dane GUS, stan na 31.XII.2012 r. (jeśli nie podano inaczej).

	[osoba]	[osoba]	
2009	9033	67	0
2010	9071	91	11
2011	9167	66	30
2012	9220	58	-5

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Zasób mieszkaniowy gminy stanowiło 2529 mieszkań, spośród których 98,7 % stanowiło własność osób fizycznych. Najwięcej mieszkań (40,8%) zlokalizowanych było w budynkach wybudowanych w latach 1945 – 1970. W ogólnym zasobie mieszkaniowym najczęściej występowały mieszkania o powierzchni 120 m² i większej (19,3%), jak również o powierzchni 80 – 99 m² (18,4%). W ogólnym zasobie przeważały mieszkania składające się z 5 lub więcej izb (46%), jak również z 4 izb (34,2%).

Bazę edukacyjną gminy stanowią cztery szkoły podstawowe i jedno gimnazjum. Szkoły podstawowe znajdują się w sołectwach Czernica, Gaszowice i Szczerbice, zaś gimnazjum w Piecach. Łącznie z oferty edukacyjnej gminy korzystało 979 dzieci, w tym w szkołach podstawowych uczyło się 724 dzieci, a w gimnazjum 252. Gmina posiada na swoim terenie również dwa przedszkola (w Czernicy i Gaszowicach), do których uczęszczało 225 dzieci. Uzupełnienie oferty edukacyjnej gminy stanowią placówki w gminach ościennych, w tym szczególnie w mieście Rybniku.

Realizację potrzeb z zakresu podstawowej opieki medycznej zapewnia jedna przychodnia oraz prywatne praktyki lekarskie. Uzupełnienie tej oferty stanowi punkt apteczny funkcjonujący na terenie gminy. Region obsługuje pogotowie ratunkowe w Rybniku, a specjalistyczne usługi medyczne zapewniają szpitale w okolicznych miejscowościach (głównie miasta Rybnik i Rydułtowy).

Ogólna liczba osób pracujących na terenie gminy począwszy od roku 2007 do roku 2008 rosła, następnie w 2009 r. drastycznie spadła, po czym ponownie rosła, by w roku 2012 zanotować niewielki spadek. Analogicznie zmieniała się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Począwszy od roku 2007, do roku 2010 liczba osób bezrobotnych na obszarze gminy malała (ze 155 na koniec roku 2006 do 122 na koniec roku 2008), by, wzrosnąć wyraźnie począwszy od roku 2009 do 2012 (255 osób bezrobotnych). Wśród osób bez pracy przeważają kobiety, które stanowiły na koniec roku 2012 prawie 67% ogółu zarejestrowanych. Wskaźnik bezrobocia liczony jako udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił na koniec 2012 r. 4,3%, wobec 3,7 % na koniec roku 2010 i 2,1% na koniec roku 2008.

Na koniec roku 2012 do rejestru REGON wpisanych było 701 podmiotów gospodarczych. W sektorze publicznym działalność prowadziło 11 podmiotów, pozostałe zaś działalność gospodarczą prowadziły w sektorze prywatnym.

VIII. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Powodzie

Na terenie gminy Gaszowice nie występują zagrożenia powodziowe, co związane jest z faktem jej położenia w górnej części wododziałów zlewni Rudy i Suminy. Cieki są tu niewielkie, często pełnią funkcję rowów melioracyjnych, nie ma więc możliwości do powstawania wezbrań powodziowych.

W gminie Gaszowice obszary szczególnego zagrożenia powodzią obejmują niewielki skrawek doliny Suminy, w północno-zachodniej części gminy. Zostały one wskazane na rysunku ustaleń studium. Wody powodziowe nie stanowią bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa ludności, nie obejmują również mienia o znacznej wartości, gdyż tereny powodziowe obejmują wyłącznie użytki rolne (łąki i pastwiska).

Osuwiska

Wg bazy danych Państwowego Instytutu Geologicznego SOPO na terenie gminy nie występują osuwiska, ani obszary zagrożone masowymi ruchami ziemi.

IX. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

IX.1. Potrzeby gminy

Kierunki rozwoju gminy i związane z tym potrzeby/cele rozwojowe zostały sformułowane w *Strategii rozwoju gminy Gaszowice*. Zdefiniowana w tym dokumencie misja gminy, oraz cele strategiczne warunkujące jej osiągnięcie obejmują następujące zagadnienia:

- podnoszenie standardów ekologicznych gminy (ochrona środowiska przyrodniczego, rozbudowa sieci kanalizacyjnej, ograniczanie niskiej emisji),
- polepszenie infrastruktury publicznej (modernizacja sieci dróg lokalnych, poprawa zaplecza placówek edukacyjnych, kulturalnych i sportowych),
- wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, lokalnej przedsiębiorczości,
- poprawa jakości życia mieszkańców,
- promocja tożsamości gminy.

IX.2. Potrzeby mieszkańców

W toczącej się procedurze zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy mieszkańcy zgłosili 252 wnioski. Prawie wszystkie złożone wnioski dotyczą możliwości przekształcenia terenów rolnych/nieużytków na tereny z prawem zabudowy mieszkaniowej mieszkaniowej (jednorodzinnej) bądź mieszkaniowo-usługowej.

IX.3. Możliwości rozwoju gminy

Gmina dostrzega możliwość swojego rozwoju na kilku płaszczyznach, poprzez realizację zadań priorytetowych, do których należą między innymi:

- ograniczenie niskiej emisji,
- rozwój systemu oczyszczania ścieków komunalnych,
- modernizacja dróg lokalnych,
- wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy,
- rozwój bazy edukacyjnej gminy,
- zwiększenie dostępności mieszkańców do komunikacji publicznej,
- rewitalizacja założeń dworskich, rozwój infrastruktury turystycznej.

X. WYSTĘPOWANIE TERENÓW I OBIEKTÓW CHRONIONYCH ORAZ OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

X.1. Ochrona zasobów przyrodniczych

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Gaszowice występuje tylko park krajobrazowy wraz z otuliną oraz dwa pomniki przyrody. Nie występują tu jakiejkolwiek inne formy ochrony przyrody.

PARK KRAJOBRAZOWY

Północno-zachodni fragment gminy Gaszowice (a właściwie sołectwa Gaszowice) leży w granicach Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Rud Wielkich” utworzono na drodze Rozporządzenia Wojewody Katowickiego Nr 181/93 z dnia 23 XI 1993 r. (Dz. U. Woj. Katowickiego z 1993 r. Nr 15, poz. 130). W roku 2000 na wniosek Elektrowni Rybnik nastąpiła zmiana granic parku na podstawie Rozporządzenia Wojewody Śląskiego Nr 37/2000 z dnia 28 września 2000 (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z 2000r nr 35, poz. 548). Wyłączone zostały: obszar elektrowni Rybnik, Zbiornik Rybnicki oraz przyległe tereny zurbanizowane.

Park o powierzchni 50 470 ha obejmuje gminy: Nędza, Kuźnia Raciborska oraz częściowo gminy: Knurów, Czerwionka-Leszczyny, Orzesze, Żory, Suszec, Rybnik, Lyski, Gaszowice, Jejkowice, Racibórz, Sośnicowice i Pilchowice – są to tereny Nadleśnictw: Rudy, Rudziniec i Rybnik. Celem utworzenia Parku obejmującego tereny leśne, obszary rzek i stawów, upraw polnych i zabudowań było zachowanie i ochrona dóbr i walorów przyrodniczych, przyrodniczo-kulturowych, kulturowych i rekreacyjnych. W granicach Parku znalazł się obszar łączący doliny największych polskich rzek Odry i Wisły z centralnie przepływającą rzeką Rudą, pokryty na znacznych powierzchniach kompleksami leśnymi i rolniczymi. Teren Parku charakteryzuje się atrakcyjnością przyrodniczą związaną z zachowaną szatą roślinną i ukształtowaniem terenu oraz dużymi wartościami kulturowymi zapoczątkowanymi przez leśno-rybacką gospodarkę cystersów.

Na terenie gminy Gaszowice granica parku krajobrazowego przebiega wzdłuż granicy lasów znajdujących się w jej części północnej. Na południe od tego terenu ustanowiona została otulina parku krajobrazowego. Tak więc poza terenem parku, a w jego otulinie, znajduje się pozostała część gminy. Fakt

ten nie ma właściwie żadnego znaczenia, gdyż zgodnie z wyżej wymienionym rozporządzeniem zarówno na terenie otuliny jak i parku obowiązują te same zasady.

Należy zwrócić uwagę, że pomimo upływu niemal 20 lat od ustanowienia parku wciąż nie ma planu jego ochrony – a więc dokumentu, który winien integrować wszelkie działania na terenie parku. Taki stan rzeczy właściwie uniemożliwia prowadzenie jakiegokolwiek ochrony tego terenu. Nie dość wspomnieć, że na dzień dzisiejszy właściwie nie jest możliwe wskazanie prawidłowych granic parku, gdyż w rozporządzeniu z 1993 r. wprowadzono jedynie enigmatyczne stwierdzenie: „granica parku biegnie wzdłuż granicy lasu”.

POMNIKI PRZYRODY

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Gaszowice ustanowiono dwa pomniki przyrody, które znajdują się w sołectwie Czernica. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że niestety obydwa drzewa nie zostały oznaczone tabliczką, jak to nakazuje czynić ustawa o ochronie przyrody. W poniższej tabeli zestawiono istotne informacje dotyczące pomników przyrody występujących na terenie gminy.

Tabela nr 9. Pomniki przyrody w gminie Gaszowice.

I.p.	Podstawa prawna	Lokalizacja	Nazwa
1	Orzeczenie nr 00078 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Stalinogrodzie z dnia 19.11.1955r. Nr R.L. 13b/35/55	Rośnię przy ul. Wolności, na terenie parku przy Ośrodku Kultury w Czernicy	Dąb szypułkowy Obw. 436cm
2	Orzeczenie nr 00079 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Stalinogrodzie z dnia 19.11.1955r. Nr R.L. 13b/36/56	Rośnię przy ul. Sobieskiego (boczna), poniżej cmentarza	Lipa drobnolistna Obw 477cm

X.2. Proponowane formy ochrony przyrody

Gmina Gaszowice nie posiada zbyt dużego potencjału przyrodniczego. Jak do tej pory w literaturze przedmiotu nie wskazywano terenów proponowanych do objęcia ochroną. W opracowaniu ekofizjograficznym proponuje się do objęcia ochroną dolinę potoku Gzel oraz dolinę Dopływu w Suminie, a także jako użytek ekologiczny zbiorowiska grądowe i łęgowe w Łukowie oraz stanowisko dokumentacyjne w Czernicy – pozostałości gipsotomów. Celem ochrony winny stać się doliny cieków stanowiące korytarze ekologiczne, najcenniejsze fragmenty leśne (zadrzewienia łęgowe i grądowe) oraz pozostałości historycznej eksploatacji gipsu. Proponuje się by przyjąć dla terenów dolin cieków formę ochrony w postaci obszaru chronionego krajobrazu. Zgodnie z art. 23 ustawy o ochronie przyrody *„Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych”*. W miejscu tym jednak należy zaznaczyć, że najważniejszą wartością chronioną powinien być nie tyle krajobraz czy funkcja korytarza ekologicznego, choć i one są ważne, ale w stopniu najwyższym cenne siedliska przyrodnicze – tyczy się to głównie łąk w Pogwizdowie. Alternatywnie można by analizowane tereny wciągnąć w granice parku krajobrazowego „Cysterskie kompozycje krajobrazowe Rud Wielkich” lub utworzyć zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Z kolei dwa

pozostałe tereny wypełniają ustawową definicję użytku ekologicznego i stanowiska dokumentacyjnego¹⁰:

„Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.”

„Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.” Nie mniej najważniejszym zadaniem jest ochrona tych terenów przed zmianą zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W związku z brakiem dokładnych, potwierdzonych badaniami naukowymi, opracowań dotyczących flory i fauny gminy Gaszowice, zwraca się uwagę na konieczność przeprowadzenia inwentaryzacji przyrodniczej dla siedlisk oraz dla następujących grup systematycznych: ssaki, ptaki, gady, płazy, rośliny naczyniowe (stosownie do możliwości i potrzeb)¹¹. Szczególnie ważne wydaje się rozpoznanie flory i fauny na terenie ustanowionego parku krajobrazowego i jego otuliny, na terenach zadrzewień w Łukowie i Czernicy oraz łąk doliny Dopływu w Suminie.

X.3. Zagrożenia geologiczne

Warunki geologiczno-glebowe eliminują powstawanie osuwisk oraz spełzywanie warstwy glebowej ze stoków, co mogłoby zagrażać budynkom i infrastrukturze technicznej. Na terenie gminy nie stwierdzono występowania zjawisk osuwiskowych, ani występowania terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I TERENÓW GÓRNICZYCH

XI.1. Złóża kopalin

Na terenie gminy występują dwa udokumentowane złoża węgla kamiennego występujące pod prawie całym obszarem gminy. Poza złożami węgla kamiennego brak jest złóż innych surowców, choć specyfika budowy geologicznej Płaskowyżu Rybnickiego wskazuje na możliwość występowania złóż surowców ilastych czy piasków i żwirów – były one eksploatowane w XIX i XX w. Historię eksploatacji kopalin, w tym rzecz niezwykle interesującą w skali regionu – kamieniołomy gipsu opisano w dalszej części

¹⁰ art. 41 i 42 ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880 ze zm)

¹¹ Bernacik A., Spychała M., Programowanie ochrony środowiska w gminie, Sorus, 2007

rozdziału. W poniższym zestawieniu zebrano istotne informacje dotyczące udokumentowanych złóż występujących na terenie gminy.

Tabela nr 10. Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Gaszowice.

ID Midas	Kopalina	Złoże	Obszar Górniczy/Teren górniczy
302	Węgiel kamienny	Sumina	-
18592	Węgiel kamienny	Rydułtowy 1	Rydułtowy II/Rydułtowy II

Złoża węgla występują w utworach górnego karbonu (namur i westfal) i obejmują serię paraliczną, górnośląską serię piaskowcową i serię mułowcową. Węgłe są dobrej jakości, należą do koksujących i energetycznych. Średnia wartość opałowa waha się od 26 414 kJ/kg do 30 221 kJ/kg, zawartość popiołu wynosi 9,73 – 22,51 %, a zawartość siarki całkowitej 0,48 – 1,28%. Węgłe te mogą być wykorzystywane w koksownictwie i energetyce.

XI.2. Tereny górnicze

Prawie cała gmina (poza niewielką częścią sołectw Łuków i Czernica) położona jest w obrębie obszaru i terenu górniczego „Rydułtowy II”, oznaczonego graficznie na rysunku ustaleń studium. Przewidywany zasięg wpływów eksploatacji górniczej, wraz z ich charakterystyką, a także zasięg płytkiej eksploatacji górniczej wskazano na rysunku studium nr 2.

Na mapie wskazano również zasięg płytkiej eksploatacji, która miała miejsce w XIX i na początku XX w. Objęte są nią tereny południowych części sołectw Czernica, Piece i Szczerbice. Eksploatacja ta była prowadzona w różnych kopalniach i za pomocą różnych szybów, z których duża część nie przetrwała do naszych czasów. Głównym ośrodkiem wydobywczym na tym terenie była kopalnia „Charlotte”, której spadkobiercą jest obecnie istniejąca kopalnia „Rydułtowy-Anna”. Płytką eksploatacją węgla kamiennego miała miejsce na tym terenie głównie w XIX w. W miejscu tym warto jedynie zwrócić uwagę, że na terenie Czernicy, a dokładniej Babiej Góry właściwie zapoczątkowane zostało górnictwo węgla kamiennego na Ziemi Rybnickiej. Nazwa miejscowości, w 1317 zapisana jako Chyrniche (czytana Czyrnicze) już od samego zarania miała związek z węglem, którego drobinki wyłukiwane przez wody gruntowe z ilów węglonośnych unosiły się w płynącym przez wieś potoku. Przez setki lat zjawisko to nie wzbudzało zainteresowania, gdyż węgiel nie miał znaczenia gospodarczego. Sytuacja zmieniła się gdy u schyłku XVIII wieku. Z polecenia Wyższego Urzędu Górniczego we Wrocławiu, przystąpiono do poszukiwania węgla w okolicach Rybnika. Prowadził je przysięgły górniczy Salomon Isaac z Brabantu. Odkrył on w 1788 roku zdadne do eksploatacji pokłady w Biertułtowach, Czernicy, Czerwionce i Niewiadomiu. W 1792 roku w Biertułtowach, na gruntach państwowych, założono królewską kopalnię „Hoym”. Z tego też powodu wydobywaniem węgla zainteresował się właściciel dóbr rycerskich w Czernicy, radca wojenny Fryderyk von Sack. Prawdopodobnie już w 1797 roku przy wschodniej granicy gminy, na wzgórzu Babia Góra udostępnił dwa zbadane poprzednio pokłady. Jeden o grubości 2,3 m osiągnięto 20 metrowym szybem i nazwano „Charlotte”. Zgodnie ze współczesnym

oznaczeniem pokładów, nosi on numer 615. Drugim szybem usytuowanym 140 m na północ od poprzedniego, na głębokości 25,7 m dotarto do pokładu o grubości 0,6 m, który otrzymał nazwę „Sack”. Oba szyby otrzymały nazwę „Fund” (z niemieckiego – odkrycie, znalezisko). Tak często nazywano pierwsze szyby, którymi docierano do złoża. Posłużyły one za podstawę do zgłoszenia władzom górniczym dwóch kopalń: „Charlotte” i „Sack”. Wkrótce rozpoczęto prace wydobywcze w tych pokładach. Nadanie górnicze (zezwolenie na eksploatację) kopalnie uzyskały 2 lutego 1806 roku.¹² Więcej informacji, wraz z załącznikami mapowymi można znaleźć na niezwykle ciekawej stronie internetowej poświęconej kopalni Charlotte www.gruba.com.pl do której zainteresowanych odsyłamy.

XII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

XII.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Gaszowice zaopatrywana jest w wodę do picia i potrzeb gospodarczych przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Rybniku. Gmina nie posiada własnych ujęć wody, a cała woda dostarczana jest wodociągami magistralnymi z ujęcia w Goczałkowicach i Dzieńkowicach poprzez sieć PWiK Rybnik. Długość czynnej sieci wodociągowej (rozdzielczej) na terenie gminy wynosiła 61,1 km, a liczba przyłączy wodociągowych wynosiła 4213 sztuk. Z sieci wodociągowej korzystało 7910 mieszkańców gminy, tj. 85,8% ogółu ludności¹³.

XII.2. Odprowadzanie ścieków

Sieć kanalizacji sanitarnej na terenie gminy jest słabo rozwinięta. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na koniec roku 2012 wynosiła 43,8 km, zaś korzystało z niej 3566 osób, tj. 38,7% ogółu mieszkańców gminy.

Ścieki sanitarne z sołectw Gaszowice i Szczerbice odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Rybniku, zaś ścieki komunalne z obszaru pozostałych sołectw odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w gminie Łyski (sołectwo Sumina).

XII.3. Zaopatrzenie w gaz i ciepło

Na terenie gminy Gaszowice nie istnieje czynna sieć gazowa ani ciepłownicza. Gminne ośrodki usługowe posiadają wspólną kotłownię (centrum Gaszowic), pozostała zabudowa na obszarze gminy posiada własne, indywidualne źródła zaopatrzenia w ciepło, często o przestarzałej konstrukcji (kotły komorowe tradycyjne o sprawności nie przekraczającej 65%).

XII.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na obszarze gminy znajdują się następujące obiekty krajowego systemu elektroenergetycznego:

¹² Na podstawie: <http://www.gruba.com.pl/historia-kopalni-charlotte/>

¹³ Stan na 31.XII.2012 r., dane GUS.

1. linie elektroenergetyczne:
 - a) 110 kV relacji Kuźnia Raciborska - Rydułtowy,
 - b) 110 kV relacji Wielopole - Radlin,
 - c) 110 kV Wielopole - Rydułtowy.

Gmina otrzymuje energię elektryczną z rozdzielni (głównych punktów zasilania – GPZ) zlokalizowanych na obszarze gmin sąsiednich. Energia elektryczna na teren gminy jest dostarczana liniami napowietrznymi i kablowymi 20 kV, wyprowadzonymi z wymienionych powyżej obiektów elektroenergetycznych. Linie średniego napięcia (20 kV) zasilają transformatory 20/0,4 kV, za których pośrednictwem energia elektryczna jest przesyłana odbiorcom poprzez sieć rozdzielczą niskiego napięcia.

XII.5. Komunikacja drogowa i kolejowa

Podstawowy układ drogowo-uliczny gminy tworzą:

1. drogi powiatowe:
 - a) nr 5025 S – ul. Wolności (Łuków Śląski), ul. Wolności (Czernica),
 - b) nr 5026 S – ul. Rydułtowska (Gaszowice), ul. Rydułtowska (Piece),
 - c) nr 5601 S – ul. Sumińska (Szczerbice),
 - d) nr 5608 S – ul. Wiejska, ul. Rybnicka (Gaszowice), ul. Rybnicka (Szczerbice),
 - e) nr 5617 S – ul. Kolejowa (Gaszowice), ul. Kolejowa (Łuków Śląski),
 - f) nr 5618 S – ul. Powstańców (Czernica).
2. drogi gminne, funkcjonujące jako drogi publiczne klasy „lokalna” lub „dojazdowa”.

Przez teren gminy przebiegają również zelektryfikowane linie kolejowe pozostające w zarządzie PKP PLK:

- a) nr 140 relacji Katowice Ligota - Nędza – jednotorowa (stacja kolejowa w Łukowie),
- b) nr 173 relacji Rybnik - Sumina (dwutorowa, magistralna).

XIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Ponadlokalne cele publiczne dotyczą działań o znaczeniu powiatowym, wojewódzkim i krajowym. Cele publiczne szczegółowo określa ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 *o gospodarce nieruchomościami* (tj. Dz. U. z 2021, poz. 1899). W przypadku gminy Gaszowice celami publicznymi są:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, budowa i utrzymanie tych dróg,
- wydzielanie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie,
- budowa i utrzymanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń związanych z ich funkcjonowaniem,
- budowa i utrzymanie urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia,

przesyłania i oczyszczania ścieków,

- budowa oraz utrzymanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronę przed powodzią, a także regulacja i utrzymanie wód oraz urządzeń melioracji widnych będących własnością Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego,
- opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- budowa i utrzymanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, szkół publicznych, a także publicznych obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- wydobywanie kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa,
- zakładanie i utrzymanie cmentarzy.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego ujęto następujące zadania o znaczeniu ponadlokalnym mogące występować na obszarze gminy:

- budowa i przebudowa DW 935 (droga regionalna Pszczyna – Racibórz),
- budowa szybkiej kolei regionalnej,
- budowa sieci dróg/tras rowerowych,
- budowa centrów przesiadkowych,
- modernizacja linii kolejowych.

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO – USTALENIA STUDIUM

XIV. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

1. Głównym celem rozwoju przestrzennego jest harmonijny, równomierny rozwój gminy zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju zapewniający możliwość realizacji zbiorowych potrzeb wspólnoty, realizację zadań publicznych o znaczeniu ponadlokalnym oraz ochronę podstawowych wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy.
2. Realizacja zabudowy i przekształcenia terenów prowadzone będą na podstawie zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koordynujących racjonalne i ekonomiczne wykorzystanie terenu oraz zapewnienie ładu przestrzennego.
3. Zasadnicze zmiany w kształtowaniu struktury przestrzennej gminy będą polegały na:
 - a) ochronie i zachowaniu układu (lokalnych) korytarzy ekologicznych,
 - b) ochronie terenów otwartych przed zabudową lub jej ograniczaniu na tych terenach,
 - c) ochronie obiektów, obszarów i założeń zabytkowych,
 - d) zwiększeniu powierzchni leśnych, szczególnie w obszarach objętych ochroną. Procesem zalesiania powinny być objęte gleby o niskich klasach bonitacyjnych oraz niskiej przydatności rolniczej,
 - e) rozwoju poszczególnych jednostek urbanistycznych gminy polegającym na porządkowaniu i uzupełnianiu istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej, z ograniczeniem zajmowania nowych terenów,
 - f) w poszczególnych jednostkach, w nawiązaniu do istniejących obiektów usługowych i użyteczności publicznej realizowane będą zespoły usługowe w których kształtowane przestrzenie publiczne umożliwią większą integrację mieszkańców i identyfikację przestrzenną,
 - g) obszary zurbanizowane i wskazane do urbanizacji w znacznej mierze oddzielone będą od korytarzy ekologicznych poprzez obszary rolniczo – ekologiczne, na których zabudowa będzie zabroniona lub ograniczona,
 - h) realizacji nowych, normatywnych dróg obsługujących tereny zabudowy i poprawie obsługi komunikacyjnej istniejących terenów zabudowanych (poszerzenia dróg i ulic, wyznaczenie tras rowerowych, realizacja chodników oraz zagospodarowanie terenów zielenią). Układ ten winien być tworzony na zasadzie układów przejazdowych i unikania układów dróg ślepych, bez przejazdu,
 - i) realizacji niezbędnej ilości miejsc parkingowych szczególnie towarzyszących funkcji usługowej; użytkownicy poszczególnych działek powinni mieć wyznaczone miejsca do parkowania oraz

garażowania pojazdów w obrębie tych działek,

- j) istotnym przekształceniu układu komunikacyjnego gminy w związku z (prze)budową drogi wojewódzkiej nr 935 (droga główna ruchu przyspieszonego - KDGP) w nowym śladzie przebiegającym przez obszar gminy. Spowoduje to zmianę warunków powiązania gminy z otoczeniem, jak również wzrost walorów lokalizacyjnych niektórych fragmentów gminy położonych w pobliżu planowanych węzłów z drogami niższych klas (sołectwo Czernica).

XV. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY

1. Rozwój gminy projektuje się przy ustaleniu podziału jego obszaru na tereny o różnej polityce przestrzennej, dla których wyznaczono kierunki zmian i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów. Są to następujące obszary funkcjonalne oznaczone na rysunku ustaleń studium symbolami:
 - 1) **MU** – obszary mieszkaniowo – usługowe,
 - 2) **MN** – obszary zabudowy jednorodzinnej z usługami,
 - 3) **U** – obszary usług,
 - 4) **US** – obszary sportu i rekreacji,
 - 5) **P** – obszary działalności produkcyjnej, składowej, magazynowej i usługowej,
 - 6) **R** – obszary użytków rolnych,
 - 7) **RL** – obszary użytków rolnych z możliwością zalesienia,
 - 8) **RPO** – obszary ośrodków produkcji rolniczej,
 - 9) **ZC** – obszary cmentarzy,
 - 10) **Zł** – obszary dolin cieków, zieleni łąkowej, zadrzewień i zakrzewień,
 - 11) **ZPI** – obszary zieleni izolacyjnej,
 - 12) **ZL** – obszary lasów,
 - 13) **W** – obszary wód powierzchniowych,
 - 14) **KK** – tereny kolejowe,
 - 15) **RM(z1)** – obszary zabudowy zagrodowej.
2. Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się etapowanie wyznaczania terenów pod zabudowę.
3. Granice terenów dróg publicznych, pokazane na rysunku studium, mogą ulegać zmianie w planie miejscowym w zakresie wynikającym z optymalizacji przebiegu dróg (ze względu na min. ukształtowanie terenu, stan jego zagospodarowania, czynniki ekonomiczne) lub ze sporządzonych projektów budowlanych, albo z decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej ustalającej inne granice planowanych elementów układu drogowego.

4. Szczegółowe ustalenia dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych:

XV.1. Obszary mieszkaniowo – usługowe MU

1) Funkcją obszarów mieszkaniowo – usługowych (**MU**) jest funkcja mieszkaniowa oraz usługowa.

W obrębie obszaru można lokalizować:

- a) budynki mieszkalne i gospodarcze wraz z infrastrukturą komunikacyjną (garaże, parkingi),
- b) budynki usługowe, handlowe, produkcyjne oraz rzemieślnicze nieuciążliwe dla otoczenia,
- c) tereny i obiekty sportowo – rekreacyjne,
- d) budynki i obiekty użyteczności publicznej oraz obiekty sakralne,
- e) sieci, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- f) zieleń urządzoną i obiekty małej architektury.

2) Ustala się następujące wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- a) maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy – 1,5,
- b) minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie – 20%,
- c) maksymalna wysokość zabudowy – 12 m.

3) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania oraz kształtowania ładu przestrzennego:

- a) ochrona obiektów zabytkowych oraz ich historycznego układu wraz z towarzyszącą zielenią; możliwe jest przeprowadzanie remontów i modernizacji obiektów, z ewentualnymi zmianami funkcji oraz dostosowaniem standardów użytkowych i wyposażenia do potrzeb współczesnych,
- b) na terenach stref ochronnych i izolacyjnych od sieci infrastruktury technicznej zachowanie warunków wynikających z przebiegu sieci.

XV.2. Obszary zabudowy jednorodzinnej z usługami – MN

1) Funkcją dominującą obszarów zabudowy jednorodzinnej z usługami (**MN**) jest funkcja mieszkaniowa wraz z towarzyszącą funkcją usługową. W obrębie obszaru można lokalizować:

- a) budynki mieszkalne, gospodarcze, wraz z usługami, handlem oraz infrastrukturą komunikacyjną (garaże, parkingi),
- b) budynki usługowe oraz rzemieślnicze nieuciążliwe dla otoczenia,
- c) zabudowę zagrodową,
- d) tereny i obiekty sportowo – rekreacyjne,
- e) budynki i obiekty użyteczności publicznej oraz obiekty sakralne,
- f) sieci, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- g) zieleń urządzoną i obiekty małej architektury.

2) Ustala się następujące wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- a) maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy – 1,0
- b) minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie - 30%,

- c) maksymalna wysokość zabudowy – 12 m.
- 3) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania oraz kształtowania ładu przestrzennego:
 - a) ochrona obiektów zabytkowych oraz ich historycznego układu wraz z towarzyszącą zielenią; możliwe jest przeprowadzanie remontów i modernizacji obiektów, z ewentualnymi zmianami funkcji oraz dostosowaniem standardów użytkowych i wyposażenia do potrzeb współczesnych,
 - b) na terenach stref ochronnych i izolacyjnych od sieci infrastruktury technicznej zachowanie warunków wynikających z przebiegu sieci.

XV.3. **Obszary usług – U**

- 1) Funkcją dominującą obszarów usług (**U**) jest funkcja usługowa. W obrębie obszaru można lokalizować:
 - a) budynki handlowe, usługowe oraz rzemieślnicze,
 - b) budynki mieszkalne towarzyszące funkcji usługowej,
 - c) obiekty i urządzenia o funkcji produkcyjnej, nieuciążliwe dla otoczenia,
 - d) budynki i obiekty użyteczności publicznej oraz obiekty sakralne,
 - e) obiekty i urządzenia obsługi samochodów, w tym parkingi, garaże i stacje paliw,
 - f) sieci, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
 - g) zielenią urządzonej i obiekty małej architektury.
- 2) Ustala się następujące wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - a) maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy – 3,0
 - b) minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie – 10%,
 - c) maksymalna wysokość zabudowy – 16 m.
- 3) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania oraz kształtowania ładu przestrzennego:
 - a) miejsca postojowe (parkingowe) należy zapewnić w granicach realizacji inwestycji,
 - b) eliminacja (odzyskiwanie wolnych terenów pod nowe inwestycje):
 - użytkowania i zagospodarowania terenu sprzecznego z funkcjami obszaru,
 - zabudowy, której wartość techniczna lub użytkowa zostały utracone, a nie przedstawiają wartości zabytkowej,
 - obiektów tymczasowych lub gospodarczych, zwłaszcza zabudowy o niskich walorach estetycznych bądź blokujących tereny cenne z punktu widzenia możliwości ich wykorzystania na cele usługowe bądź inne, zgodne z funkcją strefy,
 - c) wyposażenie obszarów w urządzenia obsługujące z zakresu komunikacji, w tym:
 - realizacja sieci ulicznej wyprzedzająco w stosunku do nowych inwestycji,
 - modernizacja i uzupełnianie sieci dróg i ulic o niezbędne poszerzenia jezdni, wyznaczenie normatywnych pasów ruchu dla rowerzystów, urządzenie chodników

z przystosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych,

- d) wyposażenie terenów i obiektów w infrastrukturę techniczną, ze szczególnym uwzględnieniem sieci kanalizacyjnej oraz stosowanie proekologicznych systemów grzewczych;
- e) na terenach stref ochronnych i izolacyjnych od sieci infrastruktury technicznej zachowanie warunków wynikających z przebiegu sieci.

XV.4. Obszary sportu i rekreacji – US

- 1) Funkcją dominującą obszarów sportu i rekreacji (**US**) jest funkcja wypoczynkowa, rekreacyjna i sportowa. W obrębie obszaru można lokalizować:
 - a) obiekty i urządzenia sportowo – rekreacyjne i rehabilitacyjne (np. baseny, boiska piłkarskie, stadiony lekkoatletyczne, hale sportowe, itp.),
 - b) sieci, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej (parkingi),
 - c) zieleń urządzoną i obiekty małej architektury.
- 2) Ustala się następujące wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - a) maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy – 1,5,
 - b) minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie - 45%,
 - c) maksymalna wysokość zabudowy – 16 m.
- 3) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania oraz kształtowania ładu przestrzennego:
 - a) utrzymanie, rozbudowa, modernizacja i realizacja nowych obiektów i urządzeń sportowych oraz obiektów towarzyszących (wypożyczalnie sprzętu, szatnie, przebieralnie, sanitariaty, obiekty małej gastronomii itp.), z dopuszczeniem urządzeń turystyczno-rekreacyjnych,
 - b) utrzymanie i realizacja publicznej zieleni urządzonej o charakterze parkowym oraz uzupełnienie o ciągi spacerowe, trasy rowerowe oraz miejsca wypoczynku,
 - c) wyposażenie terenu w urządzenia komunikacyjne (parkingi) oraz zaplecze higieniczno-sanitarne.

XV.5. Obszary działalności produkcyjnej, składowej, magazynowej i usługowej – P

- 1) Funkcją dominującą obszarów o symbolu **P** jest działalność produkcyjna, składowa, magazynowa i usługowa. W obrębie obszaru można lokalizować:
 - a) zakłady produkcyjne, bazy, składy, magazyny, w tym handel hurtowy,
 - b) urządzenia i obiekty obsługi komunikacji kołowej, w tym stacje paliw,
 - c) tereny i obiekty sportowo – rekreacyjne,
 - d) urządzenia służące ochronie środowiska i zdrowia ludzi,
 - e) budynki biurowe, socjalne,
 - f) sieci, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
 - g) zieleń urządzoną i izolacyjną, obiekty małej architektury,
 - h) dopuszcza się utrzymanie (rozbudowa, przebudowa, modernizacja) istniejącej zabudowy

mieszkaniowej,

- 2) Ustala się następujące wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - a) maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy – 4,0,
 - b) minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie – 5%,
 - c) maksymalna wysokość zabudowy – 25 m.
- 3) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów P:
 - a) harmonijnie wpisywać w istniejący krajobraz dbając o unikanie tworzenia obiektów o nadmiernej kubaturze i wysokości,
 - b) realizacja zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz istniejących i projektowanych zespołów zabudowy,
 - c) wyprzedzające wyposażenie terenu w niezbędną infrastrukturę komunikacyjną; zapewnienie dojazdu do terenu prowadzenia działalności gospodarczej oraz wyznaczenie miejsca parkowania bądź garażowania pojazdów w obrębie działek poszczególnych użytkowników,
 - d) wyprzedzające wyposażenie terenu w niezbędną infrastrukturę techniczną w stosunku do realizowanej działalności gospodarczej; realizacja sieci kanalizacyjnej oraz stosowanie proekologicznych systemów grzewczych.

XV.6. Obszary użytków rolnych – R

- 1) Funkcją dominującą obszarów użytków rolnych (**R**) jest polowa produkcja rolnicza (uprawy polowe, łąki, pastwiska, sady, stawy hodowlane). W obrębie obszaru można lokalizować:
 - a) drogi dojazdowe, gospodarcze, wewnętrzne, ścieżki rowerowe,
 - b) sieci, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.
- 2) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania oraz kształtowania ładu przestrzennego:
 - a) zakaz realizacji nowej zabudowy (nie dotyczy sieci, obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej),
 - b) dopuszcza się:
 - urządzenia działalności gospodarczej związanej z rolnictwem, w tym w szczególności – wymagającej zachowania określonych odległości od zabudowy mieszkaniowej i usługowej,
 - urządzenia związane z gospodarką wodną,
 - wykorzystane terenu dla potrzeb turystyki i wypoczynku, pod warunkiem, że turystyczny ruch pieszy, rowerowy i konny należy ograniczyć do wyznaczonych i odpowiednio urządzonych tras; miejsca rekreacji i wypoczynku uzupełnione zostaną wyłącznie o elementy małej architektury,
 - utrzymuje się istniejące przebiegi tras komunikacyjnych oraz sieci infrastruktury technicznej,

z możliwością ich przebudowy oraz realizacji nowych połączeń i powiązań (np. nowe powiązania drogowe, linie elektroenergetyczne, telekomunikacyjne, gazociągi, przebiegi połączeń wodociągowych, kanalizacyjnych itp.).

XV.7. Obszary użytków rolnych z możliwością zalesienia – RL

- 1) Funkcją dominującą obszarów przeznaczonych pod zalesienie (**RL**) jest funkcja bioklimatyczna a do czasu faktycznego zalesienia – uprawy polowe, łąki, pastwiska, sady, stawy hodowlane). W obrębie obszaru można lokalizować:
 - a) drogi dojazdowe, gospodarcze, wewnętrzne, ścieżki rowerowe,
 - b) sieci, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.
- 2) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania oraz kształtowania ładu przestrzennego:
 - a) zakaz realizacji zabudowy,
 - b) dopuszcza się:
 - urządzenia związane z gospodarką wodną,
 - wykorzystane terenu dla potrzeb turystyki i wypoczynku, pod warunkiem, że turystyczny ruch pieszy, rowerowy i konny należy ograniczyć do wyznaczonych i odpowiednio urządzonych tras; miejsca rekreacji i wypoczynku uzupełnione zostaną wyłącznie o elementy małej architektury,
 - c) utrzymuje się istniejące przebiegi tras komunikacyjnych oraz sieci infrastruktury technicznej, z możliwością ich przebudowy oraz realizacji nowych połączeń i powiązań (np. nowe powiązania drogowe, linie elektroenergetyczne, telekomunikacyjne, gazociągi, przebiegi połączeń wodociągowych, kanalizacyjnych itp.).

XV.8. Obszary ośrodków produkcji rolniczej – RPO

- 1) Funkcją dominującą obszarów stawów hodowlanych o symbolu **RPO** to specjalistyczne ośrodki produkcji rolniczej. W obrębie obszaru można lokalizować:
 - a) budynki produkcyjne oraz rzemieślnicze związane bezpośrednio z produkcją rolniczą, nieuciążliwe dla otoczenia,
 - b) zabudowę zagrodową i agroturystyczną (rozbudowa i modernizacja istniejącej zabudowy, oraz możliwość realizacji zabudowy uzupełniającej) oraz obiekty i urządzenia związane z gospodarką wodną,
 - c) drogi dojazdowe, gospodarcze, wewnętrzne, ścieżki rowerowe,
 - d) sieci, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.
- 2) Ustala się następujące wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - a) maksymalna intensywność zabudowy – 1,5,
 - b) minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie - 20%,

- c) maksymalna wysokość zabudowy – 12 m.

XV.9. Obszary cmentarzy – ZC

- 1) Obszary o symbolu **ZC** pełnią funkcję cmentarzy.
- 2) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania oraz kształtowania ładu przestrzennego:
 - a) utrzymanie i rozbudowa cmentarzy, utrzymanie zieleni na ich terenie,
 - b) wyposażenie terenów w niezbędne obiekty i urządzenia towarzyszące (kaplice cmentarne itp.), urządzenia infrastruktury technicznej (zaopatrzenie w wodę, urządzenia gromadzenia i usuwania odpadów itp.) oraz urządzenia komunikacyjne, (dojazdy, parkingi),
 - c) dopuszcza się lokalizację funkcji usługowych związanych z funkcjonowaniem cmentarza.

XV.10. Obszary dolin cieków, zieleni łąkowej, zadrzewień i zakrzewień – Zł

- 1) Funkcją dominującą obszarów zieleni dolin cieków fizjograficznych i zieleni łąkowej o symbolu **Zł** jest funkcja bioklimatyczna i krajobrazowa terenów.
- 2) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania oraz kształtowania ładu przestrzennego:
 - a) utrzymanie i ochrona wartości przyrodniczych i krajobrazowych, w tym zieleni niskiej, zadrzewień oraz zakrzewień jako elementów obszaru tworzących podstawowy układ korytarzy ekologicznych gminy i jej otoczenia,
 - b) wykorzystanie terenów jako użytki zielone, (pastwiska, łąki) oraz rolne,
 - c) zakaz sytuowania zabudowy; dopuszcza się realizację obiektów i urządzeń związanych z gospodarką wodną i infrastrukturą techniczną,
 - d) tereny mogą być wykorzystane dla turystyki, sportu i wypoczynku, przy zachowaniu zasady, że ruch pieszcy, rowerowy oraz konny powinien odbywać się po wyznaczonych i urządzonych trasach,
 - e) utrzymuje się istniejące trasy komunikacyjne i ciągi infrastruktury technicznej, z dopuszczeniem ich przebudowy oraz uzupełnień (np. nowe powiązania drogowe, telekomunikacyjne, elektroenergetyczne, gazociągi, wodociągowe, kanalizacyjne itp.).

XV.11. Obszary lasów – ZL

- 1) Obszary o symbolu **ZL** to tereny lasów o dominującej funkcji bioklimatycznej i rekreacyjnej.
- 2) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania oraz kształtowania ładu przestrzennego:
 - a) zakaz zabudowy; w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się urządzenia związane z gospodarką wodną i leśną,
 - b) preferencje dla zwiększenia powierzchni zadrzewionych oraz tworzenia stawów hodowlanych i rekreacyjnych,
 - c) tereny mogą być wykorzystane dla turystyki i wypoczynku, przy stosowaniu się do zaleceń służb leśnych oraz zachowaniu następujących zasad:

- ruch turystyczny pieszy, powinien odbywać się na wyznaczonych ścieżkach, z dopuszczeniem względnie swobodnej penetracji terenu,
- ruch turystyczny rowerowy i konny powinien być ograniczony do wyznaczonych i odpowiednio urządzonych tras,
- utrzymuje się istniejące trasy komunikacyjne i ciągi infrastruktury technicznej, z dopuszczeniem ich uzupełnień (np. nowe powiązania drogowe, telekomunikacyjne, linie elektroenergetyczne, gazociągi, niezbędne przebiegi przewodów wodociągowych, kanalizacyjnych itp.).

XV.12. **Obszary zieleni izolacyjnej – ZPI**

- 1) Obszary o symbolu **ZPI** to obszary zieleni parkowej i izolacyjnej to tereny o dominującej funkcji izolacyjnej i rekreacyjnej.
- 2) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania oraz kształtowania ładu przestrzennego:
 - a) zakaz zabudowy; w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się urządzenia związane z gospodarką wodną i leśną,
 - b) preferencje dla zwiększenia powierzchni zadrzewionych oraz rekreacyjnych,
 - c) tereny mogą być wykorzystane dla turystyki i wypoczynku przy zachowaniu następujących zasad:
 - ruch turystyczny pieszy, powinien odbywać się na wyznaczonych ścieżkach, z dopuszczeniem względnie swobodnej penetracji terenu,
 - ruch turystyczny rowerowy i konny powinien być ograniczony do wyznaczonych i odpowiednio urządzonych tras,
 - utrzymuje się istniejące trasy komunikacyjne i ciągi infrastruktury technicznej, z dopuszczeniem ich uzupełnień (np. nowe powiązania drogowe, telekomunikacyjne, linie elektroenergetyczne, gazociągi, niezbędne przebiegi przewodów wodociągowych, kanalizacyjnych itp.).

XV.13. **Obszary wód powierzchniowych – W**

- 1) Obszary o symbolu **W** to obszary wód powierzchniowych stanowiące istotny elementy systemu przyrodniczego gminy.
- 2) Ustala się następujące kierunki zagospodarowania oraz kształtowania ładu przestrzennego:
 - a) ochrona wód przed zanieczyszczeniem obszarowym i punktowym (z gospodarki rolniczej oraz z terenów nieskanalizowanych),
 - b) realizacja zabezpieczeń przeciwpowodziowych i przeciwerozyjnych oraz urządzeń gospodarki wodnej,
 - c) zakaz grodzenia nieruchomości w odległości mniejszej niż 1,5 m od krawędzi cieku,

- d) zapewnienie wzdłuż cieków pasów ochronnych o szerokości minimum 5,0 m od ich brzegów, w celu:
- umożliwienia dostępu do wody w ramach powszechnego korzystania z wód,
 - umożliwienia administratorowi cieków prowadzenia robót związanych z utrzymaniem i konserwacją terenu w korytach cieków,
 - ochrony otuliny biologicznej cieków wodnych,
- e) utrzymanie zbiorników wodnych i przystosowywanie ich na cele rekreacyjne.

XV.14. Obszary zabudowy zagrodowej – RM(z1)

- 1) Funkcja dominująca obszarów zabudowy zagrodowej o symbolu **RM(z1)** to zabudowa zagrodowa i agroturystyczna. W obrębie obszaru można lokalizować:
- a) zabudowę zagrodową i agroturystyczną,
 - b) budynki produkcyjne oraz rzemieślnicze związane bezpośrednio z produkcją rolniczą,
 - c) budowle i urządzenia działalności gospodarczej związanej z rolnictwem,
 - d) obiekty i urządzenia związane z gospodarką wodną,
 - e) drogi dojazdowe, gospodarcze, wewnętrzne, ścieżki rowerowe,
 - f) sieci, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.
- 2) Ustala się następujące wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
- a) maksymalna intensywność zabudowy – 0,6,
 - b) minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie – 40%,
 - c) maksymalna wysokość zabudowy – 12 m.

XVI. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

XVI.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

- 1) W zakresie ochrony przyrody i krajobrazu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy:
- a) przeciwdziałać rozpraszaniu się zabudowy w celu ochrony występujących tu kompleksów rolnych i leśnych,
 - b) zaplanować rozwój urbanistyczny w zespołach i kompleksach uporządkowanych przestrzennie,
 - c) chronić przed zabudową tereny stanowiących korytarze ekologiczne (doliny cieków i lasy),
 - d) zachować istniejące i tworzyć nowe zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne.

XVI.2. Ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych

- 1) W zakresie ochrony systemu wód powierzchniowych oraz wód podziemnych ustala się:
- a) przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i dążenie do poprawy ich klasy

czystości poprzez zdecydowane ograniczenie występowania zabudowy bez oczyszczania ścieków bytowych oraz działania ograniczające zanieczyszczenie wód związkami chemicznymi wykorzystywanymi w rolnictwie,

- b) należy egzekwować obowiązek systematycznego opróżniania zbiorników bezodpływowych na terenach nie objętych systemem kanalizacji,
- c) dążenie do rozbudowy sieci kanalizacyjnej w gminie,
- d) w strefie 5 m od cieków i zbiorników wodnych (licząc od górnej krawędzi skarpy brzegowej) wprowadza się zakaz lokalizacji nowej zabudowy i innej działalności wywołującej degradację szaty roślinnej,
- e) zakaz grodzenia nieruchomości w odległości mniejszej niż 1,5 m od krawędzi cieku,
- f) regulacje techniczne cieków wodnych muszą być ograniczone do niezbędnego minimum, musi zostać zachowana więź hydrologiczna koryt z otoczeniem, a także zachowana ich obudowa biologiczna.

XVI.3. Ochrona powietrza

1) Ochrona powietrza atmosferycznego wymaga:

- a) termomodernizacji budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej,
- b) wprowadzenia zasady używania do celów grzewczych urządzeń o jak najwyższej sprawności energetycznej, korzystających z paliw niskoemisyjnych. Zasada winna zostać wprowadzona w formie nakazu dla obiektów użyteczności publicznej, produkcyjnych, ogrzewanych zbiorowo i nowo realizowanej zabudowy.
- c) konsekwentnej realizacji polityki zmierzającej do likwidacji tzw. niskiej emisji, czyli małych, lokalnych kotłowni, pieców i palenisk domowych opalanych nieuszlachetnionym węglem wraz z rozbudową sieci gazowej,
- d) ograniczenia ruchu samochodowego w obszarach intensywnie zabudowanych,
- e) kształtowania obudowy tranzytowych ciągów komunikacyjnych zielenią, w tym w formie alej i szpalerów drzew.

XVI.4. Ochrona przed hałasem, wibracjami i promieniowaniem niejonizującym

1) Ochrona przed hałasem, wibracjami i promieniowaniem niejonizującym wymaga podjęcia następujących działań:

- a) lokalizacja nowej zabudowy, w szczególności wzdłuż głównych dróg, wymaga zachowania odległości zapewniającej ochronę przed hałasem (w zależności od rodzaju tej zabudowy) oraz minimalizowane zasięgu i wpływu negatywnego oddziaływania tych dróg dla nowej zabudowy poprzez stosowanie barier i przegród akustycznych i strefowanie zabudowy – w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy tereny narażone na ponadnormatywne

emisje hałasu przeznaczać na takie użytkowania, które nie są objęte ochroną przed hałasem (przemysł, usługi itp.), lub na których dopuszczalne poziomy hałasu mogą być podwyższone (np. tereny mieszkaniowo – usługowe),

- b) poprawy jakości nawierzchni dróg,
- c) eliminowanie i ograniczenie zabudowy w polach elektromagnetycznych linii wysokiego napięcia i stacji transformatorowych,
- d) nowe anteny telefonii bezprzewodowych należy lokalizować w granicach samodzielnych działek lub na obiektach, w miejscach nie ekspozycyjnych, przy zachowaniu wszystkich wymogów lokalizacyjnych i formalno-prawnych,
- e) uwzględnienia zagadnień związanych z promieniowaniem niejonizującym na poziomie planów miejscowych oraz decyzji związanych z lokalizacją obiektów będących źródłem tego promieniowania.

XVI.5. Złoża kopalin i warunki ich eksploatacji

- 1) Zgodnie z ustawą Prawo górnicze i geologiczne w studium uwzględniono następujące udokumentowane złoża, obszary i tereny górnicze:

ID Midas	Kopalina	Złoże	Obszar Górniczy/Teren górniczy
302	Węgiel kamienny	Sumina	-
18592	Węgiel kamienny	Rydułtowy 1	Rydułtowy II/Rydułtowy II

Granice złóż, obszarów i terenów górniczych przedstawiono na rysunku ustaleń studium.

- 2) Eksploatacja kopalin nie może naruszyć przeznaczenia terenu określonego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

XVI.6. Prawne formy ochrony wartości przyrodniczych

- 1) Spośród form ochrony przyrody w myśl ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku na terenie gminy znajduje się park krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” wraz z otuliną oraz dwa pomniki przyrody:

I.p.	Podstawa prawna	Lokalizacja	Nazwa
	Orzeczenie nr 00078 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Stalinogrodzie z dnia 19.11.1955r. Nr R.L. 13b/35/55	Rośnie przy ul. Wolności, na terenie parku przy Ośrodku Kultury w Czernicy	Dąb szypułkowy Obw. 436cm
	Orzeczenie nr 00079 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Stalinogrodzie z dnia 19.11.1955r. Nr R.L. 13b/36/56	Rośnie przy ul. Sobieskiego (boczna), poniżej cmentarza	Lipa drobnolistna Obw. 477cm

- 2) W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy respektować ograniczenia nałożone przez rozporządzenia powołujące park i pomniki przyrody oraz ograniczenia i zalecenia ustalone w planie ochrony parku krajobrazowego.
- 3) Gmina Gaszowice posiada duży potencjał przyrodniczy związany z doliną potoku Gzel i Dopływu spod Gaszowic. Zaleca się wyznaczenie obszarowej form ochrony przyrody w celu ochrony

najcenniejszych na terenie gminy siedlisk. Na dzień dzisiejszy są to następujące tereny:

- a) Dolina potoku Gzel – obszar chronionego krajobrazu,
 - b) Łąki w Pogwizdowie – obszar chronionego krajobrazu,
 - c) proponowane stanowisko dokumentacyjne: Gipsołomy w Czernicy,
 - d) proponowany użytek ekologiczny: Zbiorowiska grądowe i łęgowe w Łukowie.
- 4) Chronić przed zabudową należy w szczególności te siedliska o których jest mowa w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (dz. U. z 2001 r. nr 92 poz. 1029) oraz te, które wypełniają ustawową definicję użytku ekologicznego.
- 5) Zaleca się wyznaczenie obszarowych form ochrony przyrody i ustalenie dla nich indywidualnych form ochrony dla obszarów o cennych wartościach przyrodniczych, zgodnie z przepisami odrębnymi, w zależności od potrzeb, uwarunkowań lokalnych i możliwości oraz nowych odkryć przyrodniczych na terenie gminy.

XVII. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

1. Ustala się że ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków kultury współczesnej w procesie rozwoju gminy realizowana będzie poprzez:
 - a) zachowanie i ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
 - b) utrzymanie istniejących oraz wyznaczenie nowych stref ochrony konserwatorskiej,
 - c) ochronę obiektów o charakterze zabytkowym wskazanych do objęcia gminną ewidencją zabytków.
2. Ustala się ochronę konserwatorską oraz zachowanie obiektów i założeń wpisanych do rejestru zabytków województwa śląskiego, do których należą:

Adres	Obiekt objęty ochroną	Numer rejestru zabytków, data wpisu
Czernica, ul. Wolności 39	Pałacyk wzniesiony po 1865 roku w stylu neogotyckim. Granice ochrony obejmują budynek.	A/6/99 30.IV.1999
Czernica, ul. Wolności 42	Budynek starej szkoły podstawowej z około 1900 roku, w stylu modernistycznym. Granice ochrony obejmują cały budynek.	A/1463/92 07.V.1992
Czernica, ul. Górnicza	Zespół szybu wentylacyjnego I „Czernica” (d. Erbreich) z przetomu XIX i XX wieku: budynek szybu z wieżą wyciągową, budynek maszyny wyciągowej, budynek rozdzielni elektrycznej.	A/1318/84 16.I.1984
Czernica	Dawny zespół szybu wentylacyjnego II (d. szyb Cecylia_ z lat 1909 – 1910: dawna maszynownia i rozdzielnia elektryczna, nadszybie z wieżą wyciągową, dawna cechownia i łaźnia.	A/1328/84 17.XII.1984

Ścisłą ochroną konserwatorską objęte są wymienione zabytki wraz ze strefami ochronnymi określonymi w decyzjach o wpisie do rejestru zabytków.

3. W odniesieniu do obiektów i obszarów zabytkowych oraz ich bezpośredniego sąsiedztwa ustala się

ogólne zasady ochrony oraz kształtowania zabudowy, które winny znaleźć swoje odzwierciedlenie w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- a) zachowanie historycznie rozplanowanego układu ulic i placów,
 - b) rewaloryzacja przekroju ulic poprzez likwidację współczesnych, naziemnych elementów infrastruktury oraz przywrócenie w miarę możliwości historycznych nawierzchni brukowych,
 - c) restauracja i modernizacja techniczna obiektów zabytkowych wraz z dostosowaniem współczesnych funkcji do wartości zabytkowych obiektów oraz nawiązania do historycznej funkcji terenów i obiektów,
 - d) rewaloryzacja poszczególnych elementów zabudowy poprzez jej uzupełnienie oraz korektę brył i fasad istniejących obiektów wg wniosków zawartych w opracowaniach specjalistycznych,
 - e) zachowanie historycznych podziałów działek, ewentualnie nawiązania do dawnych podziałów poprzez zaznaczenie ich architektonicznymi podziałami brył lub elewacji, zaznaczenia granic za pomocą małej architektury,
 - f) dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie sytuacji, skali, bryły, podziałów architektonicznych,
 - g) zachowanie zasadniczych proporcji wysokościowego układu zabudowy, utrzymujących sylwetę zespołu wraz z historycznymi dominantami,
 - h) realizacja zabudowy uzupełniającej w pierzejach ulic (zabudowa plombowa) w nawiązaniu do sąsiednich budynków historycznych pod względem wysokości, podziałów elewacji, formy dachów, z wykluczeniem naśladownictwa oraz kopiowania historycznych elementów (zabytkowych detali, gzymsów, portali, stolarki) przy realizacji zabudowy współczesnej,
 - i) realne, elastyczne określanie dopuszczalnego programu funkcjonalnego zabudowy zabytkowej bez nadmiernego uściślenia oraz warunkowania programu użytkowego; w celu zachowania i rewaloryzacji starej zabudowy dopuszczalne wszelkie sposoby aktywizacji oraz czynnego użytkowania obiektów, które nie będą uciążliwe dla otoczenia ani szkodliwe dla stanu obiektów i nie będą wymagały zasadniczej ich przebudowy,
 - j) podnoszenie wartości estetycznej budynków powstałych w sąsiedztwie zabudowy historycznej, likwidacja budynków prowizorycznych, tymczasowych;
 - k) w przypadku złego stanu technicznego obiektów – możliwe ich odtwarzanie dla dotychczasowych lub nowych funkcji,
 - l) przed działaniami związanymi z przebudową, rozbudową, modernizacją lub adaptacją zabytkowych założeń i obiektów zasięganie opinii właściwego konserwatora zabytków.
4. Ustala się ochronę założeń i obiektów w strefie „A” ochrony konserwatorskiej. Na obszarze gminy obejmuje ona obszary i obiekty szczególnie wartościowe, o bardzo dobrze zachowanej strukturze przestrzennej, wpisane do rejestru zabytków:

- a) teren kościoła parafialnego w Gaszowicach,
 - b) centrum Czernicy (teren szkoły podstawowej, założenie pałacowo – parkowe, kościół parafialny wraz z plebanią i cmentarzem, drewniany spichlerz),
 - c) teren zespołu szybu wentylacyjnego „I” w Czernicy,
 - d) teren zespołu szybu wentylacyjnego „II” na granicy Czernicy i Pieców.
5. W obrębie strefy prace remontowe i inwestycyjne wymagają każdorazowo uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i poprzedzone powinny być opiniami konserwatorskimi lub specjalistycznymi badaniami. Celowe jest także opracowanie planu miejscowego uwzględniającego szczegółowo problematykę rewaloryzacji.
6. Strefa ochrony konserwatorskiej „B” - strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych. Zachowana historyczna zabudowa jest bardziej przekształcona niż zabudowa położona w strefie „A”. Zabudowa w wielu wypadkach uległa przekształceniu i nie reprezentuje wysokiej wartości zabytkowej. W strefie brak jest obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Występujące obiekty stanowią lokalną wartość kulturową, część z nich figuruje w ewidencji wojewódzkiej zabytków. Strefa ta obejmuje tereny dawnego dworu i folwarku w Łukowie Śląskim.
7. Ustala się ochronę obiektów zabytkowych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Zakres ochrony konserwatorskiej w/w obiektów obejmuje: bryłę, spadki dachów, detal architektoniczny, historyczną stolarkę (z możliwością jej wymiany na analogiczną), zabytkowy wystrój wnętrz i urządzenia (tam gdzie się zachowały). Przy remontach należy stosować materiały tradycyjne, używane w pracach konserwatorskich (zakaz stosowania sidingów, blach trapezowych, blach falistych, dociepleń zewnętrznych, okładzin z płytek gresowych, itp.). Dopuszcza się reklamy informacyjne o usługach w strefie parteru, harmonizujące z zabudową (zakaz stosowania billboardów). Ewentualna zabudowa winna zachować linię pierzei ulicznych, a maksymalna wysokość winna być dostosowana do sąsiedniej zabudowy. W nowej zabudowie należy stosować dachy spadowe o symetrycznych spadkach. Ochronie podlega również zieleń towarzysząca obiektom sakralnym, cmentarzom, kapliczkom.

Zestawienie obiektów i założeń, aktualne na dzień sporządzania projektu studium stanowi załącznik do tekstu części B – kierunki zagospodarowania przestrzennego – ustalenia studium.

8. Zakres ochrony konserwatorskiej na cmentarzach obejmuje układ kompozycyjny, zieleni komponowaną, krzyże.
9. Ustala się ochronę
10. Ustala się ochronę założeń i obiektów w strefie *obserwacji archeologicznej*, która Jest wyznaczana dla każdego stanowiska archeologicznego indywidualnie i swoim zasięgiem obejmuje obszar w najbliższym otoczeniu zabytku archeologicznego. Roboty ziemne w tej strefie mogą podlegać ograniczeniom związanym z koniecznością przeprowadzenia badań, zgodnie z przepisami odrębnymi

dotyczącymi ochrony zabytków. Lokalizacja zabytków (stanowisk) archeologicznych została pokazana na rysunku studium nr 4.

XVIII. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

XVIII.1. Komunikacja drogowa

1. Ustala się, że rozwój systemów komunikacji gminy powinien zapewniać warunki sprawnego, bezpiecznego i ekonomicznego transportu zarówno w powiązaniach zewnętrznych jak i wewnętrznych, przy jednoczesnej minimalizacji uciążliwości komunikacyjnych związanych z ruchem pojazdów (zarówno kołowych jak i szynowych).
2. Ustala się, że w zakresie rozwoju systemów komunikacji działania będą się koncentrować na:
 - a) możliwie bezkonfliktowym przeprowadzeniu ruchów tranzytowych przez obszar gminy, skutkującym doprowadzeniem do odpowiedniej hierarchizacji układu drogowego,
 - b) zapewnieniu dogodnych powiązań wewnętrznych w obszarze gminy,
 - c) zapewnieniu dobrej dostępności zewnętrznej wszystkich obszarów zainwestowanych,
 - d) modernizacji/przebudowie istniejących ciągów drogowych w celu dostosowania ich parametrów technicznych i użytkowych do obowiązujących normatywów, jak również funkcji pełnionej w układzie,
 - e) przestrzeganiu zakazu lokalizacji reklam świetlnych (w szczególności o zmiennej treści) skierowanych do uczestników ruchu drogowego,
 - f) realizacji wewnętrznych układów dróg obsługujących tereny przewidziane dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej oraz obszarów inwestycyjnych (usługowych i przemysłowych) wraz z zabezpieczeniem terenów pod realizację parkingów w ramach wyżej wymienionych funkcji.
3. Podstawowym kierunkiem rozwoju układu komunikacyjnego na obszarze gminy będzie:
 - a) budowa drogi głównej ruchu przyspieszonego (KDGP) w ciągu drogi wojewódzkiej nr 935 (nowy ślad), jak również nowego śladu drogi wojewódzkiej nr 933 (również klasy KDGP),
 - b) przebudowa dróg niższych klas w celu zapewnienia dogodnego dojazdu do węzła drogowego z drogą wojewódzką nr 935 w nowym śladzie.
4. Przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przyjmowanie minimalnej szerokości nowoprojektowanych dróg (w tym wewnętrznych) w liniach rozgraniczających określonych w przepisach dotyczących warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.
5. W planach miejscowych należy ustalić minimalną liczbę miejsc parkingowych oraz sposób ich lokalizacji w dostosowaniu do sposobu zagospodarowania terenu i skali planowanej działalności.

XVIII.2. Komunikacja kolejowa

1. Utrzymuje się obecny system komunikacji kolejowej, na który składają się linie kolejowe:
 - a) nr 140 relacji Katowice Ligota - Nędza – jednotorowa (stacja kolejowa w Łukowie),
 - b) nr 173 relacji Rybnik - Sumina (dwutorowa, magistralna).
2. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić obszar uciążliwego oddziaływania (oddziaływanie akustyczne, drgania) linii kolejowych w aspekcie zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi. W planach miejscowych należy rozważyć wprowadzenie stref ograniczonego użytkowania wzdłuż linii kolejowych, bądź też zaplanować lokalizację pasów zieleni ochronnej.

XVIII.3. Komunikacja piesza i rowerowa

1. Utrzymuje się obecny system komunikacji rowerowej.
2. Decyzje dotyczące szczegółowych rozwiązań technicznych dla tras rowerowych winny być podejmowane w fazie projektowania technicznego.
3. Ustala się możliwość wyznaczania i realizacji innych (nowych) dróg rowerowych w powiązaniach wewnętrznych i zewnętrznych gminy.
4. Kształtowanie ciągów pieszych powinno preferować rozwiązania zapewniające pełną segregację ruchu pieszego od innych typów ruchu (rowerowego, samochodowego).

XIX. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

1. Utrzymuje się istniejący system zaopatrzenia w energię elektryczną i inne media oraz ustala się możliwość ich modernizacji, przebudowy i rozbudowy.
2. Ustala się, że realizacja sieci wodociągowej powinna wyprzedzać lub być wyprowadzona równolegle z realizacją inwestycji na terenach przewidzianych do zabudowy.
3. Ustala się, że realizacja sieci kanalizacyjnej powinna wyprzedzać lub być prowadzona równolegle z realizacją inwestycji na terenach przewidzianych do zabudowy.
4. Dopuszcza się, na obszarze nie wyposażonym w sieć kanalizacji sanitarnej do czasu jej realizacji, odprowadzanie ścieków do przydomowych oczyszczalni indywidualnych, grupowych lub szczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków.
5. W przypadku odprowadzania ścieków jak w ust. 4) ustala się konieczność zapewnienia dojazdu samochodu asenizacyjnego do zbiorników na ścieki oraz przeprowadzenia okresowej kontroli szczelności zbiorników lub pracy oczyszczalni przydomowych.
6. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy wyznaczyć rezerwy terenu wolne od zabudowy i zieleni wysokiej umożliwiającej rozwój sieci infrastruktury technicznej oraz dopuścić do ich realizacji w liniach rozgraniczających dróg.

7. Ustala się, że w terenach położonych w strefach obsługi technicznej i ochronnych sieci i urządzeń ewentualna modernizacja, przebudowa i rozbudowa istniejącej zabudowy możliwa jest wyłącznie przy zachowaniu warunków administratorów sieci.
8. Zalesienia terenów rolnych w pasie technologicznym linii elektroenergetycznych mogą być przeprowadzone wyłącznie w uzgodnieniu z operatorem linii.
9. Nowe anteny telefonii bezprzewodowych należy lokalizować w granicach samodzielnych działek lub na obiektach w miejscach nie eksponowanych przy zachowaniu wszystkich wymogów lokalizacyjnych i formalno-prawnych.
10. Uwzględnienia zagadnień związanych z promieniowaniem niejonizującym na poziomie planów miejscowych oraz decyzji związanych z lokalizacją obiektów będących źródłem promieniowania.

XX. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

1. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym mają na celu wytworzenie nowych środków trwałych lub rozwoju istniejących, służących lokalnej społeczności. Przewiduje się następujące obszary lokalizacji inwestycji o znaczeniu lokalnym:
 - 1) obszary jednostek funkcjonalnych przeznaczone do zabudowy, wymagające realizacji dróg lokalnych i dojazdowych lub ciągów pieszo-jezdnych,
 - 2) rejonów tworzenia nowych, lokalnych ciągów drogowych,
 - 3) obszary wymagające budowy lub rozbudowy sieci i urządzeń infrastruktury technicznej,
 - 4) tereny, na których zlokalizowane będą obiekty użyteczności publicznej.

XXI. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

1. Inwestycję celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym stanowi na obszarze gminy budowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 935 Racibórz – Pszczyna oraz drogi wojewódzkiej nr 933 Rydułtowy – Pawłowice (zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego). Aktualne założenia koncepcyjne przewidują lokalizację tych dróg na obszarze gminy, zgodnie z granicami pasów drogowych przedstawionych na rysunku nr 4. Granice te mogą jednak ulec zmianie w ostatecznych decyzjach lokalizacyjnych.
2. Do ponadlokalnych celów publicznych na obszarze gminy należą również: wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, budowa i utrzymanie tych dróg, wydzielanie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie, budowa i utrzymanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń związanych z ich funkcjonowaniem, budowa i utrzymanie urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania i oczyszczania ścieków, budowa oraz utrzymanie obiektów i urządzeń

służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronę przed powodzią, a także regulacja i utrzymanie wód oraz urządzeń melioracji widnych będących własnością Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego, opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz opieka nad miejscami pamięci, budowa i utrzymanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, szkół publicznych, a także publicznych obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych, zakładanie i utrzymanie cmentarzy, budowa ścieżek rowerowych w powiązaniu z systemem połączeń z gminami sąsiednimi, ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody.

XXII. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁÓW NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE LOKALIZACJA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

1. W studium nie wyznacza się obligatoryjnie obszarów wymagających przeprowadzenia procedury scalenia i podziału nieruchomości.
2. Wyznacza się obszary przestrzeni publicznych, oznaczone graficznie na rysunku ustaleń studium (rys. nr 4). Granice przestrzeni publicznych należy uszczegółowić w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, w dostosowaniu do skali rysunku planu miejscowego.
3. W planie miejscowym należy ustalić szczegółowe zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego w przestrzeni publicznej, a w szczególności zasady i warunki sytuowania tymczasowych obiektów usługowo-handlowych, obiektów małej architektury, urządzeń technicznych, tablic i urządzeń reklamowych, ogrodzeń i ich gabarytów, rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane, a także zasady kształtowania zieleni, z uwzględnieniem zasad ochrony zabytków usytuowanych na tych obszarach.
4. Na obszarze gminy nie przewiduje się możliwości lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

XXIII. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

1. Docelowo zamierza się sporządzić plany miejscowe dla części terenów nieobjętych dotychczas planami miejscowymi, jak również dla terenów przeznaczonych do rozwoju zabudowy (mieszkaniowej/zagrodowej, usługowej, produkcyjnej) w poszczególnych sołectwach, w powiązaniu z występującymi potrzebami w tym zakresie.

2. Określa się obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych/leśnych na cele nierolnicze/nieleśne – tereny wyznaczone na załączniku graficznym „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” (rysunek nr 4, skala 1:5000) o łącznej powierzchni około 54 ha.

XXIV. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

XXIV.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

- 1) W studium wyznaczono tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowiące podstawowy zasób użytków rolnych na terenie gminy. Tereny te obejmują obszary oznaczone symbolem R. Uzupełnieniem terenów rolnych będą tereny ośrodków produkcji rolniczej (RPO) oraz tereny zieleni łąkowej (ZŁ). Sposoby zagospodarowania tych terenów przedstawiono w rozdziale IV.

XXIV.2. Leśna przestrzeń produkcyjna

- 1) W studium wyznaczono tereny ZL – lasów, stanowiące główne powierzchnie przeznaczone dla leśnej przestrzeni produkcyjnej na terenie gminy. Uzupełnieniem terenów leśnych ZL obejmujących znaczące powierzchnie kompleksów leśnych będą tereny zieleni łąkowej ZŁ oraz terenów R na których dopuszcza się wprowadzanie przeznaczenia leśnego. Sposoby zagospodarowania tych terenów przedstawiono w rozdziale IV.

XXV. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na obszarze gminy nie wykazywano terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi, ani osuwisk. Natomiast na niewielkim fragmencie gminy, w jej północnej części (Pogwizdów), na styku z gminą Lyski, w dolinie Suminy zostały wyznaczone obszary:

- szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,
- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat.

Z uwagi na to, że obszary zagrożone powodzią obejmują niewielki fragment gminy (ok. 0,3 ha w przypadku wody 10-letniej i ok. 0,7 ha w przypadku wody 500-letniej), użytkowany rolniczo, tj. łąki i pastwiska, trudno mówić o jakimś realnym zagrożeniu powodziowym. Pozostałe cieki na terenie gminy są niewielkie, często pełnią funkcję rowów melioracyjnych, nie ma więc możliwości do powstawania wezbrań powodziowych.

XXVI. OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

1. Na terenie gminy nie ustanowiono filarów ochronnych. Na terenie gminy na dzień dzisiejszy nie występują formy eksploatacji kopalin, które powodowałyby konieczność wyznaczenia filarów ochronnych. Nie występują również obszary i obiekty, które byłyby narażone na uszkodzenia, a które ze względu na swoją wartość wymagałyby objęcia ochroną w postaci filaru ochronnego.

2. Niemniej jednak w procesie rozwoju gminy filary takie mogą być wyznaczone w zależności od potrzeb, niezależnie od ustaleń studium, w koncesji na wydobywanie, a na etapie późniejszym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego. Plan terenu górniczego może w szczególności określić obiekty lub obszary, dla których wyznacza się filar ochronny w granicach którego, ze względu na ochronę oznaczonych dóbr, wydobywanie kopalin nie może być prowadzone albo może być dozwolone tylko w sposób zapewniający ochronę tych dóbr.

XXVII. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

1. Na obszarze gminy nie występują obszary pomników zagłady ani ich strefy ochronne.

XXVIII. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

1. Na obszarze gminy nie wyznacza się terenów wymagających przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

XXIX. TERENY ZAMKNIĘTE

1. Na obszarze gminy występują tereny uznane za zamknięte ustanowione przez ministra właściwego do spraw transportu, obejmujące tereny kolejowe. Granice tych terenów należy oznaczyć szczegółowo na rysunku planu miejscowego. Tereny te nie posiadają stref ochronnych, a nich obszarze nie obowiązują ograniczenia w zakresie możliwości ustalania przeznaczenia terenu oraz określania warunków i zasad zagospodarowania oraz zabudowy.

XXX. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ – SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

1. Podstawa prawna opracowania.

Niniejszy projekt studium sporządzony został na podstawie uchwały nr OG-BR.0007.4.16.2013 Rady Gminy Gaszowice z dnia 27 marca 2013 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gaszowice, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – dalej ustawa PZP (tj. Dz.U. 2012 poz. 647 ze zm.). Opracowanie obejmuje obszar w granicach administracyjnych gminy, a zakres zmian wyczerpuje pełną tematykę zawartą w art. 10 ustawy PZP. Pojęcie zmiana studium oznacza więc zastąpienie dotychczasowego studium zupełnie nowym dokumentem.

2. Cel i zawartość studium.

Cel opracowania studium uwarunkowań określony został w ustawie PZP, gdzie wskazano, iż celem sporządzenia studium jest określenie polityki przestrzennej gminy, a w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego. Minimalny zakres tematyczny studium oraz jego formę i treść określa ustawa PZP wraz z rozporządzeniami wykonawczymi. W związku z powyższym niniejsze studium składa się

z 3 części:

- a) uwarunkowania rozwoju gminy. Część ta składa się z tekstu i załączników graficznych nr 1, 2 i 3 (w skali 1:10000) analizujących i opisujących istniejący stan/sposób zagospodarowania obszaru gminy, istniejące uwarunkowania środowiskowe (w tym np. obszary chronione, tereny zagrożone powodzią, osuwiskami, złoża surowców mineralnych, itd.), kulturowe, demograficzne, komunikacyjne (linie kolejowe, sieć dróg), planowane zadania publiczne itd.;
- b) kierunki zagospodarowania przestrzennego – ustalenia studium. Część ta składa się z tekstu i załącznika graficznego nr 4 (w skali 1:5000), które zawierają przyszłe zasady zagospodarowania przestrzennego i warunki zagospodarowania i użytkowania terenów na obszarze gminy;
- c) uzasadnienie przyjętych rozwiązań – synteza ustaleń studium.

3. Wpływ uwarunkowań rozwoju na kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego.

Podstawę ustaleń studium stanowią uwarunkowania rozwoju gminy zdiagnozowane w zakresie zgodnym z ustawą PZP. Bezpośredni i wiążący wpływ na ustalenia studium miały rozpoznane zagadnienia w zakresie:

- a) obowiązujących na obszarze gminy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- b) ustaleń obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- c) obszarów i obiektów chronionych na podstawie przepisów odrębnych (złoża kopalin, obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków, objęte ewidencją gminną zabytków, podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody, obszary objęte zagrożeniem powodziowym, itd.)
- d) (planowanych) inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym,
- e) otrzymanych wniosków i informacji właściwych instytucji i organów, jak również społeczności lokalnej i inwestorów,
- f) ramowych wytycznych przyjętych w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju i Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego,
- g) założeń przyjętych w powiatowych i gminnych strategiach, planach i programach,
- h) bieżącego przeznaczenia, użytkowania i zagospodarowania terenów,
- i) ograniczeń wynikających z potrzeby ochrony gleb o najwyższych klasach bonitacji (I - III),
- j) potrzeb wynikających z aktualnych zmierzeń i kierunków działań organów administracji gminy.

Mając powyższe na uwadze, jak również inne (niewymienione tutaj) czynniki określono kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy zapewniające możliwości realizacji indywidualnych potrzeb mieszkańców, potrzeb lokalnej wspólnoty, jak również realizację zadań publicznych o znaczeniu ponadlokalnym/regionalnym/krajowym.

Kierunki zmian struktury przestrzennej podtrzymują i rozwijają więc ustalenia zawarte w dotychczas obowiązujących dokumentach planistycznych głównie w zakresie dysponowania terenami

przeznaczonymi do zabudowy (mieszkaniowej, usługowej, produkcyjnej). W trakcie wyznaczania terenów pod przyszłą zabudowę (a dotychczas pozostających w przyrodniczym użytkowaniu) kierowano się zasadą ochrony dolin cieków, lasów, gleb najwyższych klas bonitacyjnych oraz niewprowadzaniu zabudowy na tereny o niekorzystnych warunkach środowiskowych. Wyznaczanie nowych terenów budowlanych miało na celu uporządkowanie i wypełnienie bieżącej struktury zabudowy, z uwzględnieniem racjonalnego wykorzystania istniejących sieci infrastruktury technicznej.

Ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym ustalono na podstawie uwarunkowań związanych z poszczególnymi strefami ochronnymi/oddziaływania ustalonymi na podstawie ustaw/aktów wykonawczych i zarządzeń uprawnionych organów/zarządców infrastruktury.

Wskaźniki dotyczące parametrów kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu zostały ustalone na podstawie obecnie obowiązujących w tym zakresie wytycznych zawartych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Wzięto również pod uwagę charakter zabudowy miasta/sołectw i ogólne zasady kształtowania ładu przestrzennego.

4. Synteza ustaleń studium.

Opracowana zmiana studium dotyczy części obszaru sołectwa Piece obejmującego tereny rolne i zieleni łąkowej (dotychczasowe przeznaczenie). Dokonywana zmiana związana jest z projektowanym nowym zagospodarowaniem tego terenu, tj. realizacją zabudowy zagrodowej na działce siedliskowej. Dla zachowania czytelności dokumentu dla obszaru objętego zmianą została wydzielona nowa jednostka funkcjonalna RM(z1), dla której zostały ustalone warunki i zasady zagospodarowania terenu. Poza zmianą w ww. obszarze dokument studium został również dostosowany do przepisów obowiązującego prawa, tj. wymagań (analizy i bilanse) określonych w art. 10 pkt 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz.U z 2021 r. poz. 741 ze zm.). Pozostałe zmiany wprowadzone do dokumentu dotyczyły aktualizacji obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, udokumentowanych złóż kopalin, obszarów i terenów górniczych oraz obszarów objętych formami ochrony zabytków (stanowiska archeologiczne), zgodnie z przepisami odrębnymi.

Planowanie rozwoju przestrzennego gminy Gaszowice ma na celu zapewnienie możliwości realizacji zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, jak również indywidualnych zamierzeń inwestycyjnych (potrzeb w tym zakresie) mieszkańców/przedsiębiorców na obszarze gminy. Istotne w tym zakresie było wyważenie i pogodzenie interesu prywatnego (silna presja na tworzenie terenów budowlanych związanych z procesem przenoszenia się mieszkańców miast ościennych – szczególnie Rybnika na teren gminy i związane z tym oczekiwania dotyczące możliwości sprzedaży działek budowlanych) z interesem publicznym (możliwość realizacji zadań publicznych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym), jak również wymaganiami ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Kierunki zmian w strukturze

przestrzennej gminy podtrzymują (na zasadzie utrzymywania ciągłości procesów planistycznych) dotychczasowe ustalenia w zakresie przeznaczenia terenów i możliwości/zasad ich zabudowy, z uwzględnieniem ograniczeń zdiagnozowanych na etapie badania uwarunkowań rozwoju gminy.

Zasadnicze kierunki kształtowania struktury przestrzennej polegać będą na:

- a) zachowaniu i wzmocnieniu funkcji usługowej sołectwa Gaszowice,
- b) możliwości rozwoju obszarów produkcyjnych w sołectwie Czernica, w związku z planowaną budową drogi regionalnej Pszczyna – Racibórz,
- c) ewolucyjnym rozwoju terenów zabudowy mieszkaniowej, w szczególności w sołectwach Szczerbice, Piece i Gaszowice,
- d) porządkowaniu i uzupełnianiu istniejącej zabudowy, z ograniczaniem zajmowania nowych terenów,
- e) poprawie dostępności i obsługi komunikacyjnej sołectw,
- f) ochronie obszarów, terenów i obiektów przyrodniczo cennych lub o znacznej wartości kulturowej,
- g) ochronie gruntów rolnych (w tym szczególnie najwyższych klas bonitacyjnych) przed zabudową.

W związku z powyższym wyznaczone zostały na obszarze gminy obszary funkcjonalne o zróżnicowanym charakterze, dla których określono zasady i warunki ich zagospodarowania, możliwe do skonkretyzowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Wyróżnione zostały następujące obszary funkcjonalne:

- a) obszary mieszkaniowo – usługowe (MU),
- b) obszary zabudowy jednorodzinnej z usługami (MN),
- c) obszary usług (U),
- d) obszary sportu i rekreacji (US),
- e) obszary działalności produkcyjnej, składowej, magazynowej i usługowej (P),
- f) obszary użytków rolnych (R),
- g) obszary użytków rolnych z możliwością zalesienia (RL),
- h) obszary ośrodków produkcji rolniczej (RPO),
- i) obszary cmentarzy (ZC),
- j) obszary dolin cieków, zieleni łąkowej, zadrzewień i zakrzewień (ZŁ),
- k) obszary zieleni izolacyjnej (ZPI),
- l) obszary lasów (ZL),
- m) obszary wód powierzchniowych (W).

Dla niektórych z tych obszarów ich funkcja została ściśle określona (są monofunkcyjne), pozostałe zaś mają określony katalog dopuszczalnych przeznaczeń terenu, które można uwzględnić w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Ustalono również ograniczenia w przeznaczaniu terenów

pod różne funkcje nie związane z dominującym na danym obszarze charakterem zabudowy i zagospodarowania (i tak np. na terenach P nie ma możliwości lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, a jedynie modernizacja istniejącej).

Wskazane również zostały tereny wyłączone z możliwości zabudowy (mieszkaniowej, usługowej, produkcyjnej) obejmujące obszary funkcjonalne związane z ochroną zasobów środowiska przyrodniczego lub możliwością prowadzenia produkcji rolnej i leśnej. Tereny te obejmują również obszary przeznaczone pod realizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej oraz chronione na podstawie przepisów odrębnych.

Określone w dokumencie wskaźniki zagospodarowania i użytkowania terenów wyznaczają maksymalne bądź minimalne wartości, które należy przyjąć w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Parametry te zostały odniesione do powierzchni działki i określają: maksymalną wysokość zabudowy, minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, maksymalną wielkość powierzchni zabudowy do powierzchni działki budowlanej. Wskaźniki te mogą zostać zmodyfikowane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, ale wymagane jest zachowanie wartości maksymalnych lub minimalnych ustalonych w studium.

Nie wyznaczono w studium obszarów z możliwością lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², obszarów wymagających przeprowadzenia obligatoryjnego scalenia i podziału nieruchomości, obszarów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych, pomników zagłady i ich stref ochronnych, terenów zamkniętych, obszarów dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny. Nie wyznaczono również obszarów wymagających rehabilitacji lub rekultywacji, jak również obszarów lokalizacji odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW. Zostały wskazane w studium tereny, których zagospodarowanie/zabudowa wymaga uprzedniego uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych/leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. Przyjęto również zasadę tworzenia wzdłuż cieków i zbiorników wodnych zasadę chroniącą ich obudowę biologiczną (zakaz lokalizacji zabudowy 5 m od krawędzi cieku lub zbiornika wodnego, zakaz grodzenia nieruchomości w odległości mniejszej niż 1,5 m od jego krawędzi).

Określone w studium zostały zasady ochrony dziedzictwa kulturowego (w związku z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) obejmujące strefy ochrony konserwatorskiej, obiekty i założenia wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego, ewidencji zabytków województwa śląskiego, jak również obiekty i założenia postulowane do ochrony w zapisach planów miejscowych.

Wprowadzono również ochronę (wraz z zasadami) zasobów wód podziemnych i powierzchniowych, powietrza atmosferycznego oraz ochronę przed hałasem i promieniowaniem niejonizującym. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody wyznaczono/utrzymano na obszarze gminy formy ochrony przyrody ożywionej w postaci:

- a) parku krajobrazowego (Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich),

b) 2 pomników przyrody.

Wskazano również postulowane do ochrony obszary/obiekty o cennych wartościach przyrodniczych w formie:

- a) obszarów chronionego krajobrazu (dolina potoku Gzel i dolina Dopływu w Suminie)
- b) użytku ekologicznego (łąków),
- c) stanowiska dokumentacyjnego (Czernica).

Podstawowym kierunkiem rozwoju systemów komunikacji będzie budowa drogi głównej ruchu przyspieszonego w ciągu drogi wojewódzkiej nr 935, jak również nowego śladu drogi wojewódzkiej nr 933. Utrzymano bieżący przebieg sieci kolejowej wraz z możliwością jej modernizacji, przewidziano również możliwość rozwoju i rozbudowy sieci dróg rowerowych na obszarze gminy.

Nie przewiduje się zasadniczych zmian w zakresie źródeł i kierunków zaopatrzenia gminy w poszczególne media (woda, prąd, gaz, kanalizacja). Planuje się rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej, jak również możliwość przebudowy/rozbudowy/modernizacji istniejących sieci. Wzdłuż istniejących sieci infrastruktury technicznej zostały wyznaczone strefy oddziaływania sieci (ochronne i techniczne) wraz z zasadami zagospodarowania terenu w ich obszarze.

Jako tematy problemowe wskazane zostały zagadnienia związane z obszarami wyłączonymi z możliwości zabudowy, jak również wyznaczonymi w studium minimalnymi powierzchniami nowo wydzielanych działek budowlanych. Osobną kwestią pozostaje lokalizacja na obszarze gminy drogi regionalnej Pszczyna – Racibórz, której przebieg przez teren gminy budzi sporo kontrowersji i jest przedmiotem ożywionych dyskusji z mieszkańcami.